



Turistična zveza
Slovenije

Lipov List

Avgust 2024

dobre zgodbe v slovenskem turizmu

Poština plačana
pri pošti, 1102 Ljubljana

Soteskanje
Nevihta te ne sme ujeti
Pravljične poti
Moja dežela, Moj izlet

I FEEL
SLOVENIA

Ob letošnjem svetovnem dnevu turizma
27. septembra 2024, ob 17. uri

BEREMO V GOZDNIH KNJIŽNICAH

READING IN FOREST LIBRARIES

on world tourism day

Join us on September 27, 2024 at 5 PM



Svoj dogodek vpišite na posebni spletni strani
Turistične zveze Slovenije

Register your event on the dedicated website
of the Tourist Association of Slovenia

<https://forms.gle/y4hGtx5a6uJt7NF17>



Risba: Ciril Horjak alias Dr. Horowitz



Letošnja tema svetovnega dneva turizma je: »Turizem in mir«!

Letošnji dan turizma bo v Sloveniji Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju s Turistično zvezo Slovenije, Andragoškim centrom Slovenije in Gozdarsko knjižnico (Gozdarski inštitut Slovenije) obeležil s povabilom k branju v gozdu. S tem bomo spodbujali bralno kulturo v Sloveniji in se vključili tudi v Nacionalni mesec skupnega branja, v katerem bo letos osrednja tema branje v javnem prostoru (več: <https://nmsb.pismen.si>).

Gozd je učilna. Drevesa so čudesa našega sveta. Vsako posebej nas zna nagovoriti. Zato nas vabi, da mu prisluhnemo. Vstopimo v dvorano skrivnosti dreves s knjigo in besedo.

Društva, skupine in institucije vabimo, da v **petek, 27. septembra 2024, ob 17. uri** v najbližjem gozdu, npr. ob učni oziroma tematski poti, organizirajo z branjem povezan dogodek. To je lahko postavitve gozdne knjižnice, javno branje literature v gozdu, pripovedovalski večer, predstavitev knjig, pravljice za otroke ali kaj podobnega. Morda organizirano obiščete gozdno knjižnico izven svojega kraja.

Pri organizaciji dogodkov se lahko povežete z lokalnimi vrtci, šolami, domovi za starejše, medgeneracijskimi centri, VDC centri, splošnimi knjižnicami ter založbami, občinami in drugimi zainteresiranimi posamezniki. Svoj dogodek vpišite na posebni spletni strani Turistične zveze Slovenije <https://forms.gle/y4hGtx5a6uJt7NF17>, da ga bomo lahko promovirali tudi v širši javnosti.

Osrednji dogodek ob svetovnem dnevu turizma v Sloveniji bo v **petek, 27. septembra 2024, ob 17. uri** v Zeliščarskem centru JV Slovenije v Škocjanu, kjer je postavljena prva gozdna knjižnica v Sloveniji.

Vabljeni k sodelovanju!



KAZALO

Na naslovnici fotografiji je soteska Možnica, avtor: Žiga Humar

INTERVJU 4-6

Matej Kandare, Slovenia Outdoor

AKTIVNOSTI V NARAVI 8-29

Žiga Humar, vodnik po soteskah
Najlepše slovenske soteskarske ture
Soča Rafting, d. o. o. – Nepozabne avanture že od leta 1989
Pustolovščine v krošnjah dreves v središču Slovenije
Zavarovana plezalna pot Gonžarjeva peč
Poletno dogajanje na Jezerskem
31. Solčavski dnevi
Planinske, tematske in druge poti
Pohod ob rapalski meji
Po poteh roparskih vitezov
Po poti na Kaštelir
Do kužnega znamenja
Po poti nosilcev zgodovinskega spomina
Gozdna in geološka učna pot Pekel
Radoživo na Poti modrega bleščavca
Pravljične poti Irene Cerar

AKTUALNO 30

Doživi, občuti in okusi Belo krajino

TZS 31-33

Napovednik dogodkov
Obletnice in prireditve

DIGITALIZACIJA 34-37

Nova spletna stran za motoriste
Moja dežela, Moj izlet

KJER JE ZDRAVJE DOMA 38-39

Vrt tete Johance v osrčju Zasavja

TURISTIČNI PODMLADEK 40-41

20. let projekta »Turizem in vrtec«

GASTRONOMIJA 42

Vabljeni v Sladko Loko

Strokovna komisija izbora Moja dežela 2024 se je na teren odpravila s sponzorskim vozilom Špan center mobilnosti, za kar se jim iskreno zahvaljujemo.



Prihodnja številka Lipovega lista bo izšla v prvi polovici oktobra. Sporočila o novostih na območju delovanja vašega društva najpozneje do 10. septembra 2024 pošljite na elektronski naslov: info@turisticna-zveza.si, napovedi prireditve pa pridno vpišite na našo spletno stran.

UVODNIK



Drage bralke, spoštovani bralci!

Smo na vrhuncu poletja, zato smo Lipov list posvetili aktivnostim v naravi. Po nekaterih podatkih kar 88 odstotkov gostov, ki obiščejo Slovenijo, kot primarni motiv izpostavlja naravo in aktivnosti v njej. Najbolj jih pritegnejo pohodništvo, kolesarjenje, dolina Soče, se pravi vodni športi, a tudi jadralno padalstvo, vedno bolj priljubljeno postaja soteskanje. Gre za mešanico alpinizma in

jamarstva, pri katerem sledite toku vode, nam je pojasnil vodnik po soteskah Žiga Humar.

Pri vseh naštetih aktivnostih je seveda zelo pomembno, da se jih lotevamo ob lepem vremenu. »Nevihta te zunaj ne sme ujeti – in pika.« je obiskovalcem na srce položil Matej Kandare, direktor Slovenia Outdoor, interesnega združenja, ki v Sloveniji povezuje celoten segment aktivnosti na prostem. Če si boste iz celotnega Lipovega lista zapomnili samo ta nasvet, smo ogromno naredili za ozaveščanje.

Velja tudi zame, saj je kar nekaj mojih spominov povezanih z vremenskimi nevšečnostmi v gorah. Denimo vzpon na Kriške pode, ko naju je s sestro med vračanjem ujelo hudo neurje s točo, ki je tako močno padala na golo kožo, da sva kar kričali. V dolino sva prišli premočeni do kože in povsem premrazeni, na nekaterih mestih pa sva le s težavo prečkali hudourniške potoke, ki so nastali v trenutku. Primernih oblačil nisva imeli.

Podobna usoda je lani doletela kolega iz Danske, ki sem jim pomagala pri načrtovanju tridnevne 'lahke planinske poti' po gorah Triglavskega narodnega parka. Pred odhodom sem jih sicer opozorila, da se obetajo nevihte in jim pot odsvetujem, a me žal niso poslušali. V slovenskih gorah, ki so tako med domačimi kot tujimi planinci žal pogostokrat podcenjene, so se znašli v času velikih poplav in so imeli res pravo srečo, da so se še pravočasno vrnili v dolino.

Letos smo z družino začetek počitnic kronali s tridnevnim potepanjem po 'lahkih planinskih poteh' Triglavskega narodnega parka, ki so se glede na čas trajanja in višinsko razliko izkazale za vse prej kot lahke. Tudi zaradi velikih snežnih zaplat, ki so v zgodnjem poletju v visokogorju precej pogoste in znajo biti tudi precej nevarne.

Z Vodnikovoga doma se je odprl prečudovit pogled na Triglav, in ko sem prebrala, da za vzpon na našo najvišjo goro potrebujemo samo še tri ure, si nisem mogla pomagati, da me ne bi zamikalo. Stresnil me je šele nasvet oskrbnika koč, da so v tem času za vzpon na Triglav zaradi snega potrebne dereze in seveda izkušnje. »Hočemo, da ljudje vzpon na Triglav začnejo sprejemati kot zahtevnega, zato ga priporočamo z vodstvom vodnika. Kar se tiče Triglava, jasno sporočamo, da vzpon nanj ni nekaj, kar narediš mimogrede. Zato smo ga celo umaknili z naslovnice vodnika Lonely Planet in ga v novejših izdajah ni več tam. Včasih je bilo to omenjeno kot prvo doživetje,« je Kandare povedal o skorajda že romarski poti na našo najvišjo goro.

Zato vam v tokratnem Lipovem listu predstavljamo alternative: številne pohodniške in tematske poti, ki jih bo komisija za Najpot tudi letos ocenjevala v okviru prenovljenega izbora Moja dežela 2024. Kraje že ocenjujemo, tudi na podlagi turistične ponudbe, zato vam vsak konec tedna postrežemo z namigom za enodnevni izlet, ki jih pripravljamo v sodelovanju z lokalno skupnostjo. Oglejte si jih na spletni strani Turistične zveze Slovenije.

Pa pot pot noge!

Polona Frelj,
urednica



Matej Kandare, direktor Slovenia Outdoor

Nevihta te zunaj ne sme ujeti – in pika

Matej Kandare je direktor Slovenia Outdoor, gospodarsko-interesnega združenja (GIZ), ki v Sloveniji povezuje celotni segment aktivnosti na prostem. Njihov glavni cilj je vzpostavitev enotnega in ciljno usmerjenega marketinga za doseganje večje prepoznavnosti in pospeševanja prodaje na ključnih tržiščih.

»Lažje je, če se ve, da je specializirana pohodniška nastanitev v Julijskih Alpah enaka kot na Pohorju, lahka tematska pot pa enako zahtevna tako na Obali kot v Prekmurju,« je na praktičnem primeru razložil, kaj je glavna zadolžitev združenja, ki s STO sodeluje kot strateški partner na razvojnem in promocijskem področju.

Kaj je osnovno poslanstvo združenja Slovenia Outdoor?

V osnovi gre za gospodarsko-interesno združenje, kar pomeni, da povezujemo zainteresirane poslovne subjekte in jim pomagamo na njihovi poti. Naši člani so specializirani pohodniški in kolesarski hoteli, tudi druge nastanitve in kampi ter vsa ostala infrastruktura; od pohodniških, tematskih, kolesarskih poti, vstopno-izstopnih mest za vodne športe in jadralno padalstvo.

Na ravni infrastrukture je treba urediti marsikaj, da lahko produkt lažje promoviraš. Kot partnerji STO se poleg promocije ukvarjamo tudi z razvojem nacionalnih produktov na prostem. Tako jih lažje oglašujemo, vzdržujemo in seveda tudi prodajamo.

Na spletni strani promovirate tudi plezalne dogodivščine, jamarski turizem ...

Delujemo v okviru štirih stebrov. Najmočnejša sta prvi steber, ki vključuje kolesarstvo, ter drugi, ki je pohodništvo, oboje smo razdelili še na podkategorije. V tretjem stebriju je zima, se pravi smučanje, tek na smučeh, zimsko pohodništvo, plezanje po zaledenelih slapovih. Četrty steber so vodni športi in jadralno padalstvo.

Omenili ste smučanje in tudi sami ste se dolgo ukvarjali prav s smučanjem, ki pri nas žal ni v najboljši kondiciji. Kaj bi morali storiti?

Naša smučišča so manjša in nižje ležeča v primerjavi z ostalimi alpskimi državami, s katerimi se primerjamo. Najprej je treba produkt prilagoditi temu, kar lahko nudimo.

Ne smemo obljubljeni smučarje, ki bo enakovredna tisti v velikih smučarskih središčih v Italiji, Franciji, Švici, pač pa moramo produkt prilagoditi in iskati ciljno skupino. V poštev bi recimo prišli tuji gosti, ki bi radi raziskali Slovenijo in zraven še malo smučali. Se pravi, da smučanje ni primarni motiv.

Temu smo zdaj prilagodili komunikacijsko strategijo. Pomembno je, da se medsebojno povezujemo. Obstaja vseslovenska smučarska vozovnica, kar je lažje promovirati na tujih trgih, obstaja tudi

vozovnica Ski pass Julijske Alpe, ki slovenska smučišča povezuje tudi z nekaj italijanskimi in avstrijskimi smučišči.

Primarni motiv ne more biti smučanje od 9. do 16. ure, ker nimamo dovolj velikih smučišč. Če jim natančno povemo, da lahko malo smučajo, hkrati pa marsikaj vidijo, saj je Slovenija majhna, dobimo alternativni produkt. Lahko se kombinira Ljubljano, Maribor, saj imata obe mesti blizu smučišča, v Mariboru se na Pohorje pripelješ celo z mestnim avtobusom. Tudi Obala je samo eno uro stran. To je lahko potem neko zimsko popotovanje.

Kar se tiče podnebnih sprememb, so srednjeročni zaključki, da se na slovenskih smučiščih še vedno splača vlagati v boljše zasnove zasneževanja. Srednjeročno pomeni naslednjih 15 let, kar je en investicijski cikel. Že zdaj je seveda treba delati na razvoju ponudbe, ki ni vezana samo na sneg. Letos smo imeli na Pohorju primer, ko so se spodaj že vozili s kolesi v kolesarskem parku, zgoraj so še smučali.

Verjetno poznate tudi trende v tujini in pri nas. Katere aktivnosti na prostem so trenutno najbolj priljubljene. Na pamet mi recimo pride soteskanje.

V outdoor segmentu si vsi ponudniki želimo obiskovalce umiriti, ustaviti. Želimo si, da si vzamejo čas in si izberejo aktivnost, ki jih najbolj zanima. Soteskanje je v teh vročih dneh kar priljubljeno. V Sloveniji imamo vzorno urejenih samo par sotesk.

V TNP je soteskanje prepovedano, obstajajo občinski odloki, ki ga prepovedujejo.

Kot združenje se trudimo pravila poenotiti na raven celotne države, saj potem dobimo tudi enoten produkt. Vzorno je pri nas na primer urejen in reguliran obisk kanjona Fratarice, kar pomeni, da če se pravila spoštujemo, se te aktivnosti da izvajati tudi v TNP. Potrebujemo enovite pravnoformalne okvirje, na podlagi katerih lahko določimo cone in aktivnosti, ki se lahko tam izvajajo. Če nam bo to uspelo na nacionalni ravni za tovrstno 'outdoor infrastrukturo', bomo obiskovalce lahko učinkoviteje usmerjali. Obiskovalci bodo tako

deležni urejene in vzdrževane osnovne outdoor infrastrukture in spremljevalne, ki je enako pomembna za upravljanje obiska (parkirišča, sanitarije, koši za smeti, informacijske table ...).

Je kakšen nov poletni športni hit?

Ne potrebujemo nenehno česa novega, pač pa je treba predvsem vzdrževati že obstoječo infrastrukturo. Zdaj se posvečamo zlasti upravljanju s turističnimi tokovi. Iščejo se digitalne rešitve, da bi obiskovalce usmerjali tja, kjer jih želimo gledati na dan v tednu, sezonskost, del dneva. Ne želimo si, da bi zahajali tja, kjer za to nimamo legalne infrastrukture, niti ne nosilne kapacitete. Treba je vedeti, kje tako narava kot lokalno prebivalstvo ne preneseta tolikšnega turističnega obiska.

Verjetno se strinjate z našim predsednikom Dominikom S. Černjakom, da turizma ni nikoli preveč, če ga le znamo pravilno usmerjati?

Popolnoma se strinjam. Splošna turistična populacija pride in obišče samo najbolj obiskane destinacije, na kilometer dolgi poti pa se 100 ljudi tako porazgubi, da boste mislili, da ste na njej sami. Če bo 100 ljudi v istem baru, bo nasprotno v njem gneča.

Treba je razvijati specifične produkte iz najboljšega, kar ima določena destinacija, za kar ima tradicijo. Ciljna skupina, ki v Slovenijo pride zaradi specifičnega produkta, je veliko bolj vodljiva in dozvetna za usmerjanje kot splošna turistična populacija. Značilni primer takšnih turistov, ki jih je po kovidu manj, so obiskovalci z azijskih trgov, ki v 14 dneh obdelajo vso Evropo.



Pohodniška pot Juliana Trail

Po katerih aktivnostih na prostem najraje posegajo tuji obiskovalci?

Po nekaterih podatkih kar 88 odstotkov gostov, ki obiščejo Slovenijo in so bili vključeni v anketo, kot primarni motiv izpostavlja naravo in aktivnosti v njej. Najbolj jih pritegnejo pohodništvo, kolesarjenje, dolina Soče, se pravi vodni športi, tudi jadralno padalstvo.

Ali izvajate kakšne aktivnosti v zvezi z varnim obiskovanjem gora? Poleti je veliko nesreč.

Lani smo v času sejma Alpe-Adria začeli skupno pobudo z vsemi deležniki, ki lahko prispevajo k večji informiranosti in ozaveščenosti in manjši možnosti nesreč. Deležniki so policija, Gorska reševalna služba, Združenje vodnikov, STO, Planinska zveza Slovenije, Slovenia Outdoor, Agencija RS za okolje in Triglavski narodni park.

Poenotili smo nasvete za varen obisk gora in poimenovanje. Zdaj to imenujemo pohodništvo, ki je vezano bolj na doline in dolinske poti okoli hribov. Vse, kar je višje, je že gorništvost. Poenotili smo tudi izraze v tujih jezikih, tako imamo 'hiking' in 'mountaineering'. Naši hribovi se med tujo populacijo marsikdaj podcenjeni, ker so Alpe nižje kot drugje. Dolga leta smo govorili samo o pohodništvu, zdaj smo to spremenili.

Februarja letos smo začeli poenoteno komunikacijo za varen obisk gora, skupaj s STO smo tudi pripravili tako digitalne kot tiskane materiale, ki jih sedaj nameščamo skupaj z ostalimi partnerji na za to najprimernejša mesta. Še vedno jih lahko zainteresirani tudi

brezplačno naročite na info@slovenia-outdoor.com. Materiali so namenjeni planinskim kočam, informacijskim centrom, so ob vstopih na zahtevnejše poti, v naših specializiranih nastanitvah in kampih in pri vseh, ki bi radi po lastnih močeh prispevali k boljši informiranosti obiskovalcev in s tem posledično manj nesrečam v naših gorah. Na koncu sezone bomo videli, če nam je uspelo.

Največji dosežek je, da so usklajeni in poenoteni napotki za varen obisk gora dostopni na enem mestu, na spletni strani STO slovenia-info, in to v sedmih, če ne celo v osmih jezikih. Očitek, da ljudi samo vabimo, ne povemo pa, kam, ne drži več. O tem smo obvestili tudi vse ambasade.

Pojavile so se govornice, da bo reševanje postalo plačljivo?

Prej ali slej bo v neki obliki prišlo do tega, je pa to izjemno kompleksna tematika.

Na vaši spletni strani sem videla tudi, da aktivno promovirate prevoze HOP ON in HOP OFF. Je to zaradi naravovarstvenih razlogov oziroma preusmerjanja turistov?

Seveda. Za svoje člane in partnerske destinacije dvakrat letno organiziramo strokovna izobraževanja. Eno od njih je bilo lani v italijanskih Dolomitih, kjer sta usmerjanje obiska in 'kam z vso to ploščevino' ravno tako velik problem. Vse razvite turistične destinacije imamo podobne izzive: kako kanalizirati in optimizirati promet, prihod na destinacijo. Ena od rešitev je HOP ON in HOP OFF, se pravi javni prevoz, ki obiskovalce pripelje do glavnih izhodišč za ture. To je ena od rešitev.

Ali Slovenia Outdoor izvaja tudi kakšne druge vzgojno-izobraževalne aktivnosti v zvezi s tem, kaj se sme oziroma česa se ne sme v Triglavskem narodnem parku?

Pred sezono skupaj s Triglavskim narodnim parkom organiziramo izobraževanje za naše člane, njihove informatorje in zaposlene. Predstavimo jim tudi glavne smernice za obnašanje na zaščitnih območjih. Skupaj s TNP se poslužujemo istega digitalnega orodja, ki temelji na platformi Outdoor Active, ki je mednarodno razširjena in ima 15 milijonov uporabnikov. Na njej so označena varovana območja in zapisana pravila, kaj se kje sme in česa ne. Eno od orodij je tudi vseslovenska aplikacija Slovenia Outdoor, ki temelji na isti platformi in kjer so samo preverjene poti in ostale informacije.

Tudi v gorah so ponekod že nastavili merilce obiska ...

Obstaja nekaj projektov, s katerimi se meri pritisk na samo pohodniško infrastrukturo oziroma planinsko infrastrukturo, spremlja se obisk in potem sprejema določene ukrepe.



Kandare je tudi navdušen gorski kolesar.

Ali mogoče veste, katera slovenska destinacija je poleti najbolj obremenjena?

Če gledamo samo po statistiki, vemo, da gorske občine prispevajo tretjino vseh prenočitev. To je območje Julijskih Alp. Težko rečem, za katero pot gre.

Mogoče pot na Triglav?

Triglav umikamo iz oglaševanja. Hočemo, da ljudje vzpon na Triglav začnejo sprejemati kot zahtevnega, zato ga priporočamo z vodstvom vodnika. Kar se tiče Triglava, jasno sporočamo, da vzpon nanj ni nekaj, kar narediš mimogrede. Zato smo ga celo umaknili z naslovnice vodnika Lonely Planet in ga v novejših izdajah ni več tam. Včasih je bilo to omenjeno kot prvo doživetje. Samega obiska Triglava ne spodbujamo.

Najlažje je pritisk na Triglav zmanjšati z alternativnimi produkti, ki so ravno tako dobri, kar se tiče razgleda, doživljanja narave.

Imate v mislih pohodniško pot Juliana Trail?

Prav ta pot je eden od takih produktov. Imamo ponudnike, ki imajo označeno, da so ob poti, sama pot je dobro označena, imajo tudi svojo aplikacijo na platformi Outdoor Active. Na tak način lahko pomagamo razpršiti obisk.

Na TZS si želimo prevzeti postopek certificiranja tematskih poti glede na to, da jih že več kot 20 let tudi ocenjujemo v okviru natečaja Moja dežela. Se s tem strinjate?

Vsekakor, saj so turistična društva in občine navsezadnje tisti, ki jih ustvarjajo. Čeprav imamo v Sloveniji jasna pravila o označbi teh poti, se jih označuje tako in drugače. V našem interesu je, da so vse enotno označene, da jih potem lahko tudi enotno predstavljamo. Pot mora seveda tudi živeti, kar pomeni, da jo mora načrtovati nekdo iz kraja, mora imeti skrbnika in biti vzdrževana.

V Sloveniji se naredi neki projekt, ko ga je konec, se žal na pot pozabi. Takih poti je preveč.

Planinska zveza Slovenije ima prostovoljce, ki označujejo planinske poti. Ali delate tudi z markacisti?

S Planinsko zvezo sodelujemo marsikje, pri označevanju poti ne. Imajo svojo mrežo društev, prostovoljcev. Brez PZS in njihove strukture ne bi imeli 10 tisoč kilometrov planinskih poti. Zavedanje o pomembnosti te infrastrukture raste.

S tovrstno infrastrukturo – govorim o kolesarskih poteh, tako asfaltiranih kot enoslednicah v naravi in pohodniških poteh – je tako kot s kanalizacijo. Dokler je ni bilo, je bil, da ne rečem kaj, vsepovsod. Enako je z obiskovalci – če jih ne bomo usmerili na urejene in vzdrževane poti, jih bomo imeli vsepovsod.

Ko se bomo začeli zavedati pomembnosti takšne infrastrukture, jo z



Pohodnica, Triglav in kozorogi

nekimi sistemskimi rešitvami pomagali vzdrževati in urejati, bomo lažje usmerjali obiskovalce.

Zadnjič sem hodila po lahki planinski poti, ki se mi je zdela zahtevna. Kako je s tem?

Imamo zakon o planinskih poteh in lahka planinska pot pomeni samo, da lahko po njej normalno hodiš. To je edini kriterij. Zahtevna pot je tista, ki ima lahko že pomagala, zelo zahtevna je, ko jih moraš uporabiti. Kar 95 odstotkov naših planinskih poti je lahkih. To je lahko tudi 20 cm široka pot, ki pa ima 500 metrov prepada na eni strani. Zdaj smo začeli skupaj z deležniki poudarjati tudi druge vidike, ki vplivajo na doživetje zahtevnosti poti. To so, kako dolgo traja tura, koliko višinske razlike je treba premagati, na kateri višini je pot, letni čas. Zelo pomembno je seveda vreme. Nevihta te zunaj ne sme ujeti – in pika. Namesto prijetnega doživetja postane to borba za preživetje.

Omenili ste že tematske, planinske, pohodniške, kolesarske poti, obstaja tudi čedalje več gorskih kolesarskih poti. Zavod za varstvo narave jim v številnih primerih ni preveč naklonjen, sem opazila na razpravi Klepet na naj poti 2023.

Dejstvo je, da se tudi domačini vozijo s kolesi. Če bomo imeli urejeno tovrstno infrastrukturo, ki jo bomo lahko uporabljali tako domačini kot obiskovalci, bo konfliktov manj. Do njih prihaja tudi drugje, Slovenija ni nobena izjema. Bolj kot je dolina zaprta – tudi v Avstriji in Italiji –, težje je. Zavedanje, da je treba priti do rešitve, je pri sosedih sicer večje.

Če se bomo dobro počutili sami, bomo k nam začeli prihajati tudi turisti, to je bila glavna poanta leta 1991, ko smo začeli graditi turizem v Sloveniji. Zdi se mi, da je vaša logika podobna.

Seveda, pri tem pa gre tudi za samo pristnost doživetja. Če naredimo neko kolesarsko stezo, kolesarski produkt na destinaciji, kjer se domačini sicer ne vozijo s kolesom, na obiskovalca to zagotovo ne bo naredilo dobrega vtisa. Obiskovalec si želi biti med ljudmi, domačini.

Kam bi odpeljali nekoga, ki bi želel v Sloveniji preživeti idealen dan v naravi?

Odvisno od letnega časa in prioritete. Vprašal bi jih, kaj jih zanima, našlo bi se marsikaj. Zagotovo jim ne bi v enem dnevu razkazal celotne Slovenije, čeprav je to tehnično mogoče.

Katera je vaša najljubša outdoor destinacija v Sloveniji?

Del moje družine izhaja z Gorenjske, zato grem zelo rad tja, v Bohinju. Tam smo vsako leto z družino, tudi ko najbolj pišejo, kakšna gneča, da je v Bohinju, se mi potikamo po naravi, hribih, kjer ni skorajda nobenega. Če prideš do jezera peš ali s kolesom, ne dobiš občutka, da je kjerkoli gneča.

Zelo zanimivo je doživeti Ljubljano skozi aktivnosti na prostem. Šmarna gora z domačini je lahko za obiskovalca zelo zanimiva izkušnja, saj vidi, kaj to pomeni Ljubljancanom. To je tako kot Mariborčanom Pohorje. Neprecenljivo je to dvojje doživeti skupaj z domačini. Na Golovcu imamo kolesarske poti, Ljubljano, po kateri se da veslati in je vedno bolj čista. Doživeti Ljubljano s tega vidika je zanimivo.

Vsaka destinacija ima nekaj edinstvenega, okrog česar mora graditi prepoznavnost. V Beli krajini je to gotovo Kolpa, Kočevje ima jezero in kočevski gozd, na Krasu so jame in ostali kraški pojavi, potem imamo Goriška brda, pa Kamniške Alpe. To ni samo Velika Planina, pot čez Pohorje, tako kolesarsko kot pohodniško, Gorice, Haloze. Tega je ogromno. To povezujemo v prepoznavne produkte, ki imajo stabilno osnovo, da bodo dolgoročno obstali. Take je potem tudi lažje promovirati.

Polona Freligh



Soteskanje je pustolovski šport, mešanica alpinizma in jamarstva, pri katerem sledite toku vode. Značilen dan v soteski vključuje hojo, spuščanje po vrvi, drsenje po naravnih toboganih, skakanje v tolmine in plavanje. O tem adrenalinskem športu smo se pogovarjali z Žigo Humarjem, vodnikom soteskanja, čigar epske podvige ob koncih tedna lahko spremljate na njegovi spletni strani <https://www.weekendwarrior.si/>.

Kakaj soteskanje, ne recimo kateri drugi adrenalinski šport?

Soteskanje je mnogo več kot le adrenalinski šport. Mogoče ga lahko kot adrenalinsko aktivnost dojemamo, če ga spoznamo kot udeleženci vodenega soteskanja. A adrenalin je le majhen košček mozaika, če se odločiš ukvarjati s soteskanjem. Soteskarji smo željni avantur, saj včasih dostopi do sotesk niso najbolj uhojene poti, soteske so lahko različno opremljene, včasih je potrebna improvizacija, ko narava zradira kakšno predpripravljeno sidrišče ... In ko smo ravno pri naravi – lepote narave, ki jih vidimo v skritih delih sotesk, si še tako divja domišljija težko zamisli. Slike, ustvarjene s pomočjo umetne inteligence, niti blizu ne pridejo lepoti, ki jo doživimo. Še celo s fotoaparatom težko interpretiramo osupljive prizore.

Kakšen je prototip 'soteskarja'? Zanimajo me značajske lastnosti?

Vsak od nas je verjetno malo 'premaknjen', mogoče se nam kakšno kolesce ne vrti v pravo smer, če nas lahko šaljivo karakteriziram. Poleg že omenjene ljubezni do narave in dogodivščin mora biti soteskar odprte glave. Brez poznavanja vrstnih tehnik za spuščanje po vrvi in improvizirano reševanje ne gre. Poznati moramo meteorologijo, saj je voda naš največji prijatelj, lahko pa tudi sovražnik, če nas v soteski ujame poplavljeni val, ki je posledica nevihte na vodozbirnem območju soteske. Glede prej omenjenega vrtenja kolesca v napačno smer – sicer nisem strokovnjak s področja psihologije, a opažam, da ima vsak od nas kakšno travmo in (tudi) s soteskanjem dokazuje (predvsem sebi), da kot oseba zmora nekaj, česar marsikdo ne more. In v tem ne vidim nič slabega.

Koliko star je ta šport in kje se je začel?

Zanimivo vprašanje. Mogoče vam bo še bolj zanimiv odgovor. Tuji viri navajajo, da bi se naj soteskanje začelo leta 1888, ko se je Eduard Alfred Martel lotil raziskovanja podzemne soteske Bramabiau. A če to jemljemo kot začetek soteskanja, lahko rečemo, da se je soteskanje začelo na naših tleh. V Škocjanskih jamah je že leta 1815 Jakob Svetina začel raziskovati podzemno sotesko. A pravo soteskanje, kot ga poznamo danes, se je začelo z izumom neoprenske obleke, zato se je resnejše raziskovanje sotesk začelo dogajati v 70 letih prejšnjega stoletja v Španiji in Franciji. Pri nas v osemdesetih letih.

Veliko imate tudi izkušenj v tujini, kako je s soteskanjem v Sloveniji v primerjavi s tujino?

Rad soteskam tako v slovenskih kot tudi tujih kanjonih. Slovenske soteske so (z izjemo tistih, v katerih se izvaja komercialno vodenje soteskanja) običajno bolj divje, zanje je potrebne več improvizacije,

Žiga Humar, vodnik po soteskah

Vsak od nas je verjetno malo premaknjen

sidrišča niso v najboljši kondiciji. Da ne bo pomote – naše soteske so vredne obiska in po lepoti se lahko kosajo s tujimi. A v tujini je soteskanje vseeno bolj razvito. Soteske so bolj urejene, obstajajo kažipotni dostopi, mnoge destinacije imajo svoj vodniček (knjiga s podrobnimi opisi sotesk in dostopov) in organizirana so mednarodna srečanja. Vse to pripelje do večjega obiska tujih sotesk. Slovenija ostaja oaza, kamor tuji soteskarji le redko zadejo.

V Sloveniji je soteskanje prepovedano v Triglavskem narodnem parku in ponekod na Tolminskem zaradi občinskih odlokov. Je to velika ovira?

Ravno zakoni in občinski odloki so tisti, ki v prvi meri odvrtačo od soteskanja v Sloveniji. Tako domačine kot tudi tujce. V prepovedanih soteskah le redko srečamo soteskarje. Na prste ene roke bi lahko preštel, kolikokrat sem v takšnih soteskah srečal še koga, ki bi bi istočasno tam. Zagotovo prepovedi poskrbijo, da se soteskarska kultura pri nas ne širi. Večina nas, ko smo na domačih tleh, krši prepovedi. Sam sem imel za zdaj srečo, pred redarji in nadzorniki mi še ni bilo treba bežati ali plačati kazni. Ko me bodo po vseh teh letih enkrat 'ujeli', bom brez večjega obotavljanja plačal 'uporabnino' za soteske v obliki globe.

S čim vse mora biti opremljen soteskar?

Opreme ni malo, zato mora biti soteskar dobro telesno pripravljen. Ko sem polno otovorjen, imam na sebi za več kot 20 kg opreme, ki rata še težja, ko je prepojena z vodo. Poleg neoprenske obleke, čevljev in čelade, ki nas ščitijo pred naravnimi dejavniki, imamo prilagojen soteskarski pas, vrv, vponke, škripce in priprave za spuščanje. V nahrbtniku ne sme manjkati prva pomoč, kak prigrizek in v primeru daljših sotesk še oprema za improvizirano bivakiranje.

Koliko je pri nas ljudi, ki se ukvarjajo s soteskanjem, ali obstajajo posebna društva in agencije, ki se s tem ukvarjajo?

Število ljudi, ki se ukvarjajo s komercialnim vodenjem soteskanja, je pri nas kar precej. Samo v Bovcu je več kot 60 agencij, ki nudijo soteskanje. A pravih soteskarjev, ki soteskanje dojemamo kot način za preživljanje prostega časa – da ne rečem način življenja –, je nekaj deset. V naših vrstah najdemo veliko jamarjev, saj so tehnike podobne, v jamah manjka le voda (še to ne vedno). Nismo organizirani v kakšno namensko društvo. To za seboj prinese samo nepotrebno birokracijo in možnosti za konflikt. Namesto tega gremo raje v kakšen kanjon več, med seboj komuniciramo prek družbenih omrežij.

Kateri bo vaš naslednji izziv?

Pravzaprav je to izziv, ki ga želim izpeljati že pet let, ampak vedno pride nekaj vmes. Saj veste, kako to gre, zgodi se življenje. A želim si končati vodniček po slovenskih soteskah – ne samo po tistih treh obiska vrednih, ki so legalne, ampak po vseh, ki so vredne obiska. Seveda z ustreznimi opisi in eksplicitnimi navedbami, ali je soteskanje v posamezni soteski dovoljeno ali ne.

Besedilo: Žiga Humar
Fotografija: osebni arhiv



Koritnica nas vsako leto znova preseneti z različno globokimi tolmoni.

Najlepše slovenske soteskarske ture

Slovenija se ponaša s prenekatero čudovito stvaritvijo narave. To lahko v večji meri pripišemo njeni legi, ki je na presečišču alpskega in dinarskokraškega sveta. Kar je kot nalašč za nastanek sotesk. Ti čudeži narave so pri nas nastali v apnencu. Kamnini, ki je nastala z odlaganjem ostankov morskih organizmov na dnu oceanov. Ko se je morsko dno sčasoma dvignilo na površje in izoblikovalo gore, je voda iskala najhitrejšo pot proti morju. In našla jo je skozi različne doline, jame in soteske.

Glavno zaslugo za nastanek sotesk ima torej voda, ki odteče v razpoke in se v zimskem času ob zmrzovanju razširi. Razpoka se posledično poveča in sčasoma se deli sten odkrušijo in padejo v sotesko. Voda jih ob visokih vodostajih premešča po soteski in ob tem z brušenjem ustvarja gladke oblike. Ta pojav imenujemo erozija. Na pomoč priskočita tudi proces raztapljanja in preperevanja, ki soteske še dodatno poglobita.

Pomembna značilnost sotesk, poleg njihovih globin, so slapovi. Ti nastanejo na več načinov, a v glavnem so posledica različne trdote kamnin. Ob ustju slapu je trša kamnina, na dnu najdemo mehkejšo, ki jo voda spodjeda ali raztaplja, dokler trša ne obvisi v zraku in se zlomi. Za nastanek sotesk je pomembna tudi makrolokacija. V Alpah kraljujejo alpinisti, pohodniki in smučarji, soteskarji se praviloma skrivamo na obronkih Alp. Alpe namreč povzročijo ohlajevanje toplih vlažnih zračnih mas, ki jih nad celino prinesejo vetrovi. Posledica ohlajanja so padavine, ki skrbijo, da se soteske poglobljajo. Teh je največ na obronkih Alp. V osrčju Alp sicer prevladujejo ledeniške soteske, ki so zaradi prenehanja taljenja ledenikov za obisk primerne v poznojesenskem in zimskem času, zato jih obiskuje le peščica najbolj srčnih ljubiteljev 'vertikalne vode'.

V Sloveniji najdemo več kot 40 sotesk, primernih za soteskanje. Žal je marsikatera soteska znotraj enega izmed varstvenih območij Triglavskega narodnega parka, kjer je soteskanje prepovedano. Druga ovira za soteskanje je tudi Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Tolmin. Ta na definiranih naravnih vrednotah prepoveduje športne dejavnosti, ki imajo na naravno dediščino škodljivi vpliv (npr. plezanje po skalnih stenah). Velja omeniti, da so na seznamu tudi npr. Loška stena ter skali v Trenti pri Plajerju, vendar o tem širša javnost ni ozaveščena, zato v Trenti redno vidimo športne plezalce, ki vežbajo svoje veščine na tamkajšnjih balvanih.

Težko je opredeliti najlepše slovenske soteskarske ture, saj imajo 'vsake oči svojega malarja', a vseeno bomo v nadaljevanju predstavili nekaj sotesk, za katere si je večina soteskarjev edina, da so vredne obiska.

Predelica

Pravzaprav edina na seznamu najlepših slovenskih sotesk, kjer je pogojno dovoljeno soteskanje, je Predelica. Za dovoljenje moramo pridobiti soglasje Javnega zavoda Triglavski narodni park in plačati pristojbino za uporabo infrastrukture prek prijavnice aplikacije. Žal tudi pri soteskanju ne gre brez birokracije. Vstopimo pod predelsko trdnjavo in za bližnjico do Loga pod Mangartom uporabimo Predelico. No, trajalo bo res nekoliko dlje, a izkušnja bo ustvarila močne nevrnske vezi v vaših možganih in še dolgo ne bo zapustila vašega spomina ... Zgornji del soteske je precej neokrnjen, pričnemo s skoki v smaragdne bazene, nato se še nekajkrat spustimo po vrvi, in že smo v spodnjem delu soteske, kjer se nam pridruži Mangartski potok. Znajdemo se na mestu, kamor je leta 2000 prihrumel plaz in opustošil vso sotesko ter pozneje poskrbel za urbanistično preurejanje vasi Log pod Mangartom. A narava zna poskrbeti zase in vzpostaviti normalno stanje, zato je nadaljevanje soteskanja mogoče. V spodnjem delu najdemo še nekaj zanimivih skokov in spustov po vrvi ter soteskarsko turo zaključimo pod osupljivim Poševnim slapom. Soteskanje v Predelici je ob normalnih vodostajih primerno tudi za



Soteskanje po Predelici je dovoljeno po predhodnem soglasju Javnega zavoda Triglavski narodni park.

manj izkušene soteskarje (a ne neizkušene), lahko pa najamete tudi vodnika, ki vas bo skozi sotesko varno popeljal.

Gačnik

»Tam nekje na obronkih Idrijskega hribovja je. Zlovešča soteska, za katero potrebuješ dva dneva, da prideš skozi. Ni ravno za vsakega. Mi smo šli, a nam je zmanjkalo dnevne svetlobe, potem se nas je pet spravilo skozi kanjon z eno čelko.« To so besede, ki sem jih kot soteskarski zelenec slišal od izkušenejših soteskarjev. No, pozneje se je izkazalo, da so imeli le za ščepec več izkušenj in precej sreče ... A vendar, Gačnik je še dolgo ostajal na mojem seznamu kot večdnevna avantura, za katero se nikoli nisem počutil ustrezno pripravljen.



Gačnik je najdaljša slovenska soteska.

Trajalo je celih osem let, da sem nabral dovolj izkušenj in se ji upal 'zoperstaviti'. In verjemite mi, je kaj videti. Na razdalji kakšnih petih kilometrov in višinski razliki 800 m se med Vojskim in Trebuščico vije najdaljša slovenska soteska. Voda se proti dolini spušča čez 47 slapov (od tega vsaj 30, po katerih se moramo spustiti po vrvi), najvišji med njimi je visok 45 m. Gačnik ni poseben samo zaradi svoje dolžine, temveč tudi zaradi lepote. Edinstveno je obdan z mahom, ki soteski doda mistični pridih. A slabost takšne vegetacije je, da je soteska spolzka, kot da bi hodil po 'žajfnici'. Zato so modrice na kolenih ali zadnjici klasična dekoracija po obisku. Krila pri dekletih torej odpadejo za kak teden ali dva. A v kanjonu ni le hoje in spustov po vrvi, temveč najdemo kar nekaj privlačnih in visokih priložnosti za skok. Adrenalina torej ne bo manjkalo! Omeniti velja, da je Gačnik na območju Nature 2000, hkrati je varovan tudi z občinskim odlokom, zato je soteskanje v njem prepovedano. Še nedolgo tega je pod sotesko stala tabla, ki je to naznanjala in opozarjala, da je globa 100.000,00 SIT. A tako kot naša nekdanja valuta je tudi ta tabla končala nekje na smetišču zgodovine. Sicer bi bilo plačevanje kazni v tolarjih dandanes svojevrsten podvig – kje jih nabrati toliko?

Možnica

Naslednja na seznamu presežkov je Možnica. Tudi ta je burila našo domišljijo, saj smo bili še do nedavnega prepričani, da jo je zaradi visokih vodostajev poleti nemogoče varno obiskati. A suša, ki je zadnjih nekaj poletij precej pogosta, je naše prepričanje obrnila na glavo. To muhasto gospo najdemo v dolini Možnice, med Logom pod Mangartom in Bovcem. Žal je v drugem varstvenem območju Triglavskega narodnega parka, zato je soteskanje v Možnici



Možnica je eden izmed treh največjih kraških izvirov.

prepovedano. A poplačilo za tveganje je kratka in čudovita lepota, ki z veliko količino vode in naravnim mostom naravnost jemlje dih. No, dih pa jemlje tudi s svojo temperaturo, saj je ledeno mrzla, a tudi kristalno čista. Možnica je namreč eden izmed treh največjih kraških izvirov, kjer voda iz kanjskega pogorja najde svojo pot na površje. Opozoriti velja, da je Možnica primerna le za izkušene soteskarje, ki si niso tuji z visoko vodo.

Koritnica

Koritnica je reka, poznana predvsem kajakašem, a v zadnjih letih postaja bolj in bolj priljubljena tudi pri soteskarjih. Menda so najboljše stvari v življenju nemoralne, redijo ali so prepovedane. Tudi Koritnica pri tem ni izjema, soteskanje je zaradi Načrta upravljanja TNP tudi tam prepovedano. Lepote, ki jih skriva Mala Koritnica, ne moremo tako preprosto opisati. Najdemo jo malce za vasjo Log pod Mangartom, v smeri proti Bovcu, v korita lahko pokukamo z mostu. Vkllesana je v več desetmetrsko sotesko, ki je na dnu nekoliko mračna, a kristalno čista voda daje občutek, kot da bi se človek gibal po sterilnem okolju kakšnega laboratorija fantastične oblike. Mala Koritnica pa postane 'velika' ob večdnevem deževju, takrat se prod in skale premeščajo po soteski, kot bi bile peresno lahke. Zato nas soteska vsako leto znova preseneti z različno globokimi tolmoni.

Pod trdnjavo Kluže je še en del Koritnice, ki je ob nižjih vodostajih tudi primeren za soteskanje – vendar le za izkušene soteskarje. Po strmem spustu, ki se prične le streljaj od trdnjave, nas pričaka prava pravcata reka, ki je izdolbena 70m globoka korita. Ponovno se srečamo z mikavno vodo, ki nas ponese skozi korita, vendar moramo biti pri tem še kako pazljivi na sifone. A z ustrezno mero pozornosti je soteskanje v Koritnici nepozabna izkušnja.



Koritnica je poznana predvsem kajakašem, v zadnjem času pa postaja priljubljena tudi pri soteskarjih.

Tako Mala Koritnica kot tudi kluški del za spust ne potrebujeta vrvi ali soteskarskega pasu. Na pomoč vam lahko priskoči edino reševalna vrv, ki je skorajda obvezni del opreme pri vodnatih soteskah. No, na neopren tudi ne pozabite, sicer vas bo treslo, kot da ste pojedli zadnji bovški potres.

Kozjak

Seznama najlepših slovenskih soteskarskih tur ne moremo sestaviti, nebi nanj dodali sotesko Kozjak. Večina vas je verjetno vsaj uzrla fotografijo slapu Kozjak, ki pada v zelen amfiteater, poln gledalcev. A le malokateri obiskovalec slapu ve, da se za njim skriva še cela soteska, z več kot 10 slapovi, če upoštevamo še pritok Murhek. In kakšna je soteska? Atmosfera kot iz filma Avatar. Zelena barva in čudovite oblike. Sanjsko! Kozjak ni samo lep, slovi tudi po mnogih visokih skokih, a pri skokih moramo poznati svoje telo in uporabljati glavo, najvišji slap namreč meri slabih 20 m. Hkrati soteskanje ni prezahtevno, zato v njem mnogokrat srečamo neizkušene soteskarje v spremstvu izkušenih soteskarjev ali vodnikov.

Žal je tudi Kozjak na seznamu prepovedanih sotesk – tokrat z občinskim odlokom. A vseeno si ljubitelji soteskanja Kozjak 'privoščimo' od časa do časa. Tako za gušt.

Besedilo in fotografije: Žiga Humar



Rafting po reki Soči je nepozabna pustolovščina.

Soča Rafting, d. o. o. – Nepozabne avanture že od leta 1989



Soča Rafting, d. o. o., je vodilna agencija za adrenalinske športe v Sloveniji, locirana v slikovitem Bovcu (na lokaciji Ledina 2, 5230 Bovec). Z bogato tradicijo in izkušnjami, ki segajo vse do leta 1989, ponujajo vrhunske storitve z usposobljenimi vodniki in kakovostno opremo. Njihov sodobno urejeni outdoor center vključuje garderobe, varnostne omarice, tuše in bar, kjer se lahko sprostite po zaključeni aktivnosti.

Nepozabne avanture v osrčju neokrnjene narave

Če iščete nepozabno avanturo v osrčju neokrnjene narave, je Soča Rafting, d. o. o., prava izbira za vas. Med najbolj priljubljenimi aktivnostmi sta rafting po reki Soči in zipline v kanjonu Učje – dve izkušnji, ki ju ne smete zamuditi!

Zipline v kanjonu Učje – največji zipline park v Evropi

Kanjon Učje je dom največjega zipline parka v Evropi, ki ponuja adrenalinske spuste po desetih jeklenicah v skupni dolžini 4 km. Popeljite se skozi čudovit kanjon, uživajte v pogledu na neokrnjeno naravo in občutite hitrosti tudi do 60 km/h. To doživetje je primerno za vse ljubitelje adrenalina, ne glede na starost.



Kanjon Učje je dom največjega zipline parka v Evropi.

Rafting po reki Soči – Soča Rafting, d. o. o.

Rafting po reki Soči je nepozabna pustolovščina, ki očara vsakogar, ki obišče dolino Soče. Soča Rafting, d. o. o., ponuja izlet po najlepšem in najbolj vznemirljivem odseku reke Soče. Idealno za timbiling, fantovščine, deklščine, družinske izlete ali zgolj popestritev vašega obiska doline Soče!

Kanjoning v soteski Sušec

Doživite nekaj resnično posebnega s soteskanjem v kanjonu Sušec. Ta adrenalinska aktivnost vam omogoča, da se prebijete skozi sotesko, polno slapov, tolmunov in naravnih toboganov.

Kajak po brzicah Soče

Doživite reko Sočo ob spustu po njenih brzicah s kajakom. Ker gre za zahtevno reko, lahko v tem samostojno uživajo le izkušeni kajakaši. V režiji Soča Rafting outdoor centra se lahko v kajaku preizkusite tudi začetniki. S sit-on-top kajakom se boste po brzicah reke Soče podali v spremstvu izkušenega vodnika. Odsek reke prilagodijo vašemu predznanju in izkušnjam.

Rezervacije in darilni boni

Rezervacije za vse aktivnosti lahko opravite na spletni strani www.socarafting.si.

Aktivnost lahko podarite tudi kot darilni boni, ki ga lahko prav tako naročite na spletni strani.

Pridružite se Soča Rafting, d. o. o., in doživite nepozabne avanture v dolini Soče!



S soteskanjem v kanjonu Sušec doživite res nekaj posebnega.



Doživite reko Sočo ob spustu po njenih brzicah s kajakom.



Prespite v drevesnih krošnjah blizu geometričnega središča Slovenije.



Pustolovščine v krošnjah dreves v središču Slovenije

V gozdu čisto blizu geometričnega središča Slovenije lahko otroci od četrtega leta starosti dalje in odrasli plezajo po sedmih poteh pustolovskega parka, se spuščajo po orjaškem spustu, prespijo v drevesnih krošnjah na platformi ali v viseči postelji, se razvajajo na gozdni čutni poti ter spočijejo in okrepcajo na pikniku v krošnjah dreves. V Pustolovskem parku Geoss se najde pustolovščina za vsakogar! Tako niso pozabili niti na najmlajše, dojenčke in otroke do tretjega leta starosti, ki lahko svoje gibalne sposobnosti razvijajo v Gibalnici.

V vasi Slivna, blizu geometričnega središča Slovenije (GEOSS), leži največji pustolovski park v Sloveniji. V Pustolovskem parku Geoss se boste pustolovke in pustolovci lahko dvignili med drevesne krošnje in doživeli prave pustolovščine. Spretneži in adrenalina željni boste lahko to počeli na višini 25 metrov, zmerneži tudi na samo metru. Pustolovski park Geoss ponuja sedem plezalnih poti različnih težavnostnih stopenj, ki jih posameznik premaga v dveh do treh urah. Na različnih višinah (od 1 do 25 m od tal) je razporejenih 97 plezalnih elementov, ki vključujejo več kot 200 metrov spustov (zipline). Najlažja težavnostna stopnja je primerna za otroke od četrtega leta dalje, vsak udeleženec izbere sebi primerno težavnostno stopnjo.

Ste si kdaj želeli leteti? Zdaj lahko ta občutek doživite na Orjaškem spustu v Pustolovskem parku Geoss. Najdaljši spust v osrednji Sloveniji je sestavljen iz treh delov, eden od teh je celo najdaljši enkratni spust v Sloveniji. Pri spustu se dvignete 25 m od tal in lahko dosežete hitrost do 60 km/h. Pri tem se vam odpre razgled na celotno dolino ter okoliške hribe. Pogled na svet s te perspektive ponuja res nepozabno doživetje.

Orjaški spust je lahko samostojno doživetje ali del vaše pustolovščine v krošnjah. Z njim se lahko nagradite po plezanju v Pustolovskem parku Geoss ali ga kombinirate z doživetji Bivanja v krošnjah.

Gibalnica

V Pustolovskem parku Geoss so poiskali kotiček, ki je že po naravni legi terena dajal možnosti izgradnje domiselnih lesenih elementov, ki otrokom ponujajo veliko raznolikih gibalnih igrice. Vsebuje pet plezalnih elementov za otroke do sedmega leta starosti, poligon za otroke do tretjega leta starosti in posamične lesene igrače, razporejene po celotnem delu Gibalnice.



Poskrbijo tudi za dojenčke in otroke do tretjega leta starosti.

Posebno mesto v Gibalnici predstavlja poligon z 18 elementi, ki so primerni za otroke od sedmega meseca starosti dalje, ki že znajo kobacati. Ta poligon je izdelan po načrtu strokovnjakov podjetja Pedosana, kjer skrbijo za gibalni razvoj dojenčkov. Poligon je zaokrožena pot, ki otrokom predstavlja možnost premagovanja različnih ovir in občutenje različnih podlag. Ima vgrajene elemente, ki otroku omogočajo soočenje z izzivi vsakdanjega življenja, kot so premagovanje stopnic navzgor in navzdol, plazenje po neravni podlagi, hoja s pomočjo ograje, plezanje prek ovir na tleh in še veliko drugih.

V Pustolovskem parku Geoss si lahko zabavo, šport in druženje v naravi organizirajo tudi različne skupine. Že vrsto let jih obiskujejo vrtčevske in šolske skupine, ki svoje spretnosti preizkusijo na športnem dnevu ali zaključnem izletu. Sprejemajo rojstnodnevne skupine otrok in odraslih, ki imajo poleg pustolovščin v krošnjah tudi možnost druženja ob dobri hrani in pijači na piknik prostoru. K njim rade zahajajo tudi ekipe sodelavcev na timbiding. Pustolovski park je idealna lokacija za druženje skupine ljudi, saj se tu ljudje sprostijo in pokažejo v povsem drugačni luči kot v vsakdanu. Po drugi strani omogoči še kako potrebno gibanje v naravi na zelo zabaven način.



Pustolovski park je idealna lokacija za sproščeno druženje.

Bivanje v krošnjah

Ponudbo aktivnosti v Pustolovskem parku Geoss dopolnjuje nepozabno romantično doživetje Bivanja v krošnjah. Pari, družine in posamezniki lahko preživijo dan ali noč v visečih posteljah ali posteljah na platojih v krošnjah različnih dreves. Celostno doživetje obsega večerjo, spanje in zajtrk. Zvečer, ko se dnevni vrvež umiri, ostanejo samo zvoki narave. Obiskovalcem postrežejo večerjo na travniku s pogledom na okoliške hribe in

doline. Po večerji vas čaka ležišče na izbranem drevesu, ki ga pripravijo za vas, kjer se boste lahko predali vonjem in zvokom narave ter besedam osebe poleg vas. Dvignjeni od tal in varni v zavetju drevesne postelje boste mirno zaspali. Zjutraj vas bosta najbrž prebudila sonce in ptičje petje. Takrat vas bo že čakala košara z zajtrkom, ki jo boste lahko po vrvi potegnili v svoje drevesno bivališče. Ste že kdaj zajtrkovali v krošnji drevesa do 10 metrov od tal s pogledom na bližnjo vas in okolico?



Ste že kdaj zajtrkovali v krošnji dreves do 10 metrov od tal s pogledom na bližnjo vas in okolico?

Piknik na drevesu je odlična ideja za umik od vsakdanjega vrveža, hrupa in stresa. Včasih je dovolj, da se umaknemo samo za nekaj ur in jih preživimo s tistimi, ki jih imamo najraje. Med krošnjami dreves vam lahko pripravijo pravi piknik za dve do šest oseb na platojih na jesenu, hrastu ali smreki. Poleg udobne namestitve vam prinesejo košaro lokalnih dobrot. Piknik v krošnjah lahko kombinirate z obiskom pustolovskega parka ali kot samostojno doživetje.

Pravijo, da je gozd odlično zdravilo proti stresu, zato so Bivanju v krošnjah dodali Gozdno čutno razvajanje. Gre za voden oddih v blagodejnem objemu gozda. Med Gozdnim čutnim razvajanjem boste uživali v objemu gozda, se gibalno izvajali, izvajali dihalne vaje, preskušali tehnike za obvladovanje stresa, se sprehodili po gozdni čutni poti, preskušali vaje čuječnosti, se sproščali na izvornih sedalih ter razvajali čutila ob skrbno izbranih sezonskih cvetlicah.

Vabljeni v Pustolovski park Geoss, preverite ponudbo, ki je tako raznolika, da lahko vsak najde nekaj zase.

Kontakt:

Pustolovski park Geoss:
info@pustolovski-park-geoss.si, 030 332 332
Bivanje v krošnjah:
bivanje@bivanjevukrošnjah.si, 031 304 693



Zavarovana plezalna pot Gonžarjeva peč

Na podeželju Šaleške doline boste našli številne priložnosti za šport. Celo za plezanje, in to na najbolj zahtevni plezalni poti v Sloveniji, ocenjeni z D/E. Gonžarjevo peč v Vinski Gori boste opazili, takoj ko bo cesta iz Arje vasi proti Velenju zavila iz gozda.

Posebnost Gonžarjeve peči je kompaktna skala brez umetno nadelanih oprimkov ali stopov. Za brezhibna varovala so konstruktorji uporabljali le jeklenice, ki se pno skorajda nenehno od vznožja do izhoda iz stene – okoli 70 višinskih metrov. S plezanjem na Gonžarjevo peč je mera adrenalina zagotovljena. A ne pozabite na varnost – v steno se podajte le s plezalnim pasom, samovarovalnim kompletom, čelado, ustrezno obutvijo, plezalniki, feratarskimi rokavicami in drugo ustrezno plezalno opremo.

Težavnost : D/E
Višina: 70 m
Stena: južna
Plezanje: 25 min.
Sestop: 10 min.

Dostop do stene:

Parkirišče pri cerkvi Janeza Krstnika v Vinski Gori, kjer parkiramo avto. Nad cerkvijo se z glavne asfaltne ceste ostro levo usmerimo po ozki asfaltni cesti v smeri Peči. Prek dvorišča prve kmetije nadaljujemo pot hudourniškega grabna, takoj za tem sledimo markacijam v gozdu. Planinska pot nas po nekaj minutah hoje pripelje do smerne table za plezalno pot, kjer že vidimo steno z jeklenico.

Opis poti

Zavarovana plezalna pot poteka po južnih stenah osrednjega dela Peči, od vznožja stene do razgledišča, kjer se združijo s pohodno potjo. Razdelimo jo lahko na tri povsem različne dele. Prvih nekaj metrov je zaradi precej razčlenjene skale težavnost ocenjena s stopnjo C. Naprej poteka pot čez precej gladke in pokončne plosčice, kjer je bolj malo naravnih oprimkov in stop. Zaradi velikega naklona in konfiguracije terena se tu težavnost stopnjuje v D/E, tu je ocena tudi najvišja na celotni poti. Ko pridemo čez rob, sledi prečka v desno, kjer lahko malo spočijemo roke in zajamemo sapo. Nato se v srednjem delu vzpnemo prek precej razgibane stene s skalnimi skoki, ki so ocenjeni s težavnostno



stopnjo B/C. Prek grebena je pot speljana po levi strani, mimo mogočnega črnega hrasta vse tja do skrinjice z vpisno knjigo. Pogled proti vrhu v centralni steber Peči nam z malo domišljije razkrije veliko mačkino glavo z izrazitimi temnimi očmi, naravno vklesano v steno desno ob jeklenici. Splezati moramo prečno prek velikega grabna v steber. Po nekaj metrih navpičnice, ocena D, sledimo zajedi, ki nam precej poenostavi plezanje v stebru. Na koncu zajede smo nad mačkino glavo in čaka nas le še prehod na razgledišče. Sestop je po navadni poti ob žični ograji okrog stene. Vso pot vlečemo mačko za rep (jeklenica), ki je dolg 70 m. Iz repa štrli 31 kocin (sidra) pritrjenih v steno. Da je rep lepo pisan, skrbi 21 črnih pik (varnostni stožci).

Gonžarjeva peč

Vinska Gora,
3320 Velenje, Slovenija
GPS koordinate: 46.2091, 15.10386

Besedilo: PD Vinska Gora in Visit Šaleška

Poletne novosti v prvi slovenski gorniški vasi

Na Jezerskem, prvi slovenski gorniški vasi, skriti med Karavankami in Kamniško-Savinjskimi Alpami, čas resnično teče drugače. To prepozna tudi vedno več domačih in tujih gostov, ki v ta mali raj na Zemlji prihajajo po nove nepozabne spomine. Znotraj destinacije vedo, kako pomembno je gosta sprejeti z odprtimi rokami ter mu ponuditi vse za čim prijetnejši oddih. Prav zato so tudi letos strnili moči in za obiskovalce Jezerskega pripravili številne novosti, -ki jih zaokroža že tradicionalno etnografsko poletno dogajanje – Jezerska štorija.

Nova tematska pot, imenovana Lehnjakova pot

Po besedah Marka Meška z Občine Jezersko so novo **Lehnjakovo pot**, ki poteka po obronkih nekdanjega kamnoloma lehnjaka v dolini Komatev, uredili v okviru projekta Živa dediščina, ki ga je sofinanciral Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSPR). Gre za naravno vrednoto državnega pomena, sama tematska pot pa je opremljena z informacijskimi tablami, tako da lahko obiskovalci izvedo veliko zanimivih informacij, povezanih s to edinstveno kamnino, ki še danes krasi številne stavbe, ne le na Jezerskem, ampak tudi drugje po Sloveniji.



Kot še poudari Marko Meško, so z ureditvijo skladov lehnjaka zagotovili ohranitev in razvoj naravne dediščine in habitatov ter biodiverzitete na Jezerskem.

Hkrati so z novo Lehnjakovo potjo vzpostavili tudi povezavo s pred nekaj leti urejeno tematsko potjo do lehnjakotvornega izvira, ki se začne v centru Zgornjega Jezerskega in nas na koncu pripelje do razgledne ploščadi, s katere lahko opazujemo, kako kamnina lehnjak dobesedno nastaja pred našimi očmi.

Več podrobnosti o Lehnjakovi in projektu Živa dediščina poti najdete na spodnjih povezavah.

<https://www.jezersko.info/lehnjakova-pot-.html>
<https://jezersko.si/objava/719816>

Jezerska štorija letos s še bogatejšim programom

Letošnjo **Jezersko štorijo**, etnografsko obarvano dvomesečno poletno dogajanje, lahko preprosto opišemo kot pestro, avtentično in inovativno. Na Turističnem informacijskem centru (TIC) so prepričani, da bo v pestrem naboru dogajanja vsak obiskovalec Jezerskega našel nekaj zase ter tako popestril svoj oddih. Preplet dogodkov in aktivnosti je po njihovih besedah še posebno primeren za vse, ki jih privlačijo zgodovina, etnološka dediščina, narava, mogočni hribovi, kmetije, živali in domača kulinarika.

Ime Jezerska štorija sicer izhaja iz knjige Andreja Karničarja, dolgoletnega oskrbnika Češke koč, z imenom 'Jezerske štorije', v kateri je Karničar zbral zgodbe, legende in spomine na dogodke iz vsakdanjega življenja, ki so se dolgo časa prenašali le z ustnim izročilom. Predstavniki TIC-a Jezersko še dodajajo, da je vsebina letošnje Jezerske štorije res unikatna, saj se bodo obiskovalci lahko za en dan spremenili v pastirje in odnesli sol ovcam v planino, si sami izdelali spominek iz ovčje volne, z lokalnim vodnikom raziskovali skrite koticke Jezerskega, se odpravili do lehnjakotvornega izvira, pokukali v zgodovino Jezerskega skozi sakralno dediščino, okušali tradicionalno pastirsko jed masunjek in še veliko več.

Kot še dodajajo predstavniki TIC Jezersko, bodo sobotne večere popestrili s koncertom Etno bande Poseben gušt ter dvema filmskima projekcijama, poleti pa bo Medgeneracijski center Jezersko gostil tudi dve razstavi. Na prvi, ki nosi naslov *Vse, kar je lepo*, se je s svojimi slikarskimi deli predstavila skupina jezerskih ustvarjalok, druga razstava, katere odprtje je bilo 3. 8. 2024, je posvečena motivom divjega živalskega sveta na Jezerskem in okolici, ki sta jih v fotografski objektiv ujela Matej Podrekar in Rok Štirn.

Eden od vrhuncev letošnjega poletnega dogajanja je bil kot vedno letos že 64. Ovčarski bal, najstarejša etnografska prireditev v Sloveniji, ki se je odvijala v nedeljo, 11. 8. 2024, od 11. ure naprej. Obiskovalci so spoznavali stare običaje življenja na planini, opazovali prigon ovc v dolino, dela, povezana s predelavo ovčje volne. Hkrati so lahko razvajali brbončice, in sicer s številnimi domačimi jedmi, pripravljenimi na tradicionalen način.



Več informacij

TIC Jezersko
<https://www.jezersko.info/tic@jezersko.si>
031/426-170 (Andreja Košir)

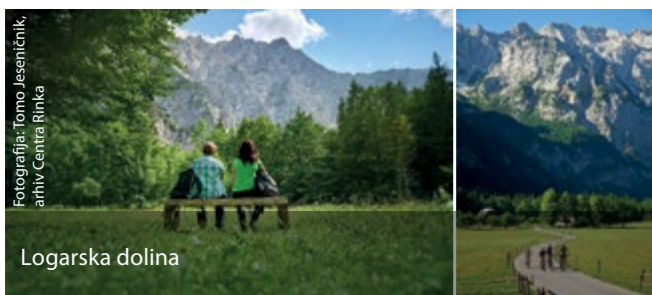


70. obletnica delovanja TD Solčava

Dogajanje na Solčavskem

Logarska dolina – Solčavsko je v poletnem času priljubljena destinacija za vse tiste, ki želijo počitnice preživeti v naravi. Svež zrak, zeleni gozdovi in travniki, odlična lokalna kulinarika, srčni ljudje. Obiskovalci se lahko opravijo na sprehod po pešpoti po Logarski dolini ali Robanovem kotu, s kolesom na Solčavsko panoramsko cesto, obišejo različne razstave in butike z domačimi izdelki ali se udeležijo prireditev, ki se odvijajo čez leto.

Konec julija so se v Solčavi odvijali že 31. tradicionalni dnevi turizma na Solčavskem/Solčavski dnevi. V petek, 26. julija 2024, se je pričelo z odprtjem razstave 'Poklon volni' v Centru Rinka. Razstava bo na ogled do 15. septembra 2024, mogoče je videti izdelke iz volne članic rokodelske sekcije Društva rejcev Idrija-Cerkno. Tudi Društvo upokojencev Solčava so ponovno zbrali čudovite domače, lokalne izdelke, ki so bili na ogled ves teden v galeriji nad novo telovadnico v Solčavi.



Logarska dolina

Na Solčavskih dnevih so bili organizirani različni vodeni pohodi, ogledi ter doživetja: vodeni pohod po vodni poti od izvira kisle vode do slapa Palenk, botanični sprehod po Logarski dolini, vodeni ogled stalne razstave v Centru Rinka 'Solčavsko – naš dom v naročju Alp', kreativna delavnica rastlinskih odtisov na blago 'Zeliščni odtisi', piknik v naravi z domačimi dobrotami, jutranja molža in zajtrk z dobrotami iz kozjega mleka.

Dneve turizma so popestrili tudi domači ustvarjalci in ponudniki domačih izdelkov na stojnicah v Solčavi. Predstavili so lokalne kulinarčne izdelke, izdelke iz lesa, volne in filca ter gozdarsko opremo. V Centru Rinka je bila organizirana pristna solčavska večerja z glasbeno spremljavo. Dekleta so v solčavskih nošah stregla lokalne dobrote; domač kruh z dimljeno postrvijo, goveji ragu s skutinim štrukljom, jabolčni zavitek s kozjim sladoledom ... Za glasbeno spremljavo sta poskrbela mlada akademska glasbenika, domačinka saksofonistka Deja Čerček in harmonikaš David Sabo. Vzdušje so

pričarali tudi pri Hiši Govc-Vršnik v Robanovem kotu, kjer smo lahko slišali znane pesmi glasbene skupine Bakaline Velike.

V petek, 2. avgusta 2024, smo Turistično društvo Solčava obeležili 70. obletnico delovanja društva. Na kulturnem programu smo se spominjali dogodkov, aktivnosti in ljudi TD Solčava. Dogodka so se udeležili tudi nekdanji predsedniki, katerim smo izročili iskreno zahvalo s skromnim darilom. V veselje nam je, da smo prejeli tudi priznanje Turistične zveze Slovenije, ki ga je podelil Franc Špegel, podpredsednik Turistične zveze Slovenije in predsednik Regijske turistične zveze Saška.

V septembru, od 6. do 8., se bo odvijal že tradicionalni Festival ovčje volne Bicka. Organizirana bosta pohoda 's pastirjem na planino Strelavec po pastirsko malico' in sprehod po Bickini poti po vasi Solčava. Ogleдали si bomo lahko prikaz rokodelskih veščin, različne



70. obletnica delovanja TD Solčava

razstave polstenih izdelkov in slik, odvijale se bodo različna predavanja na temo volne in pastirskih psov. Osrednji dogodek bo modna revija kreacij iz pod rok domačih ustvarjalk izdelkov iz ovčje volne. Vljudno vabljeni!

Besedilo: Hermina Prelesnik, TD Solčava



Vzpon na Krn

Planinske, tematske in druge poti



Za označevanje planinskih poti uporabljamo planinci Knafelčeve markacije in različne vrste tabel. V letošnjem letu poskusno uvajamo posodobljeno obliko tabel, pri čemer seveda še vedno ohranjamo tradicionalne elemente, ki jih je v tridesetih letih prejšnjega stoletja uveljavilo Slovensko planinsko društvo (SPD).

SPD je že takoj po ustanovitvi leta 1893 začelo markiranje planinskih poti s črtami različnih barv. Prelomnico v označevanju poti predstavlja tečaj za markiranje, ki ga je konec leta 1921 organiziralo SPD, vodil ga je znameniti planinec in kartograf Alojz Knafelc (1859–1937). Za oznako je bila izbrana bela pika, obdana z rdečim kolobarjem, table naj bi bile rdeče z belimi napisi in smernimi puščicami. Knafelc je nato pripravil enotna navodila za markiranje poti, ki so bila prvič objavljena leta 1922 v Planinskem vestniku in leta 1924 tudi v samostojni publikaciji. Spomladi 1922 se je začela akcija označevanja vseh planinskih poti z novo markacijo in smernimi tablami.

Knafelčevo markacijo v prvotni obliki uporabljamo še danes, smerne table pa so se sčasoma posodobile z dodatnimi vsebinami in novimi materiali, pri čemer je ohranjena osnovna podoba rdeče barve in belega besedila.

Zadnja pomembna posodobitev je bila izvedena po kongresu evropskih markacistov v Parmi, ko smo prevzeli nekatere dobre prakse tujih markacistov, kot npr. stojno višino table. Tedaj smo se tudi odločili, naj tabla usmerja le v eni smeri, ki je izražena z obliko table (oblika puščice). Takšna usmerjevalna tabla je predpisana tudi v Zakonu o planinskih poteh (2007).

Razvoj novih tehnologij nam ponuja dodatne možnosti informiranja planincev na podlagi usmerjevalnih tabel, zato je čas za njihovo

posodobitev oziroma dopolnitev, pri čemer ohranjamo tradicionalno rdeče-belo podobo.

Komisija za planinske pote z letošnjim letom začenja nameščati naslednje vrste posodobljenih oz. novih tabel:

- posodobljene usmerjevalne table,
- table z žigom,
- lokacijske tablice.

Usmerjevalne table bodo odslej vsebovale naslednje elemente:

- smer poti,
- cilj,
- čas hoje,
- logotip tehnične zahtevnosti poti,
- logotipe veznih poti,
- logotip morebitnega sponzorja,
- ime skrbnika poti.

n. v. 1902 m		20 min
▲ Kocbekov dom na Korošici		20 min
▲ Ojstrica (čez Koroško)		1 h 50 min
▲ Planjava (čez Srebrno sedlo)		2 h 30 min
▲ Velika planina (čez Koroško)		5 h

PZS, PD Luče

Lahke poti niso označene z logotipom za zahtevnost, zahtevne poti so označene s črno obrobljenim rumenim trikotnikom, zelo zahtevne poti s črno obrobljenim rumenim trikotnikom s klicajem. Z uvajanjem logotipov veznih poti želimo doseči dvoje:

- olajšati orientacijo planincu, ki hodi po vezni poti,
- na križiščih ne bo treba več nameščati dodatnih tablic z logotipi poti oziroma risati logotipov poti na drevje.

Lokacijske tablice bodo vsebovale naslednje elemente:

- kodo QR,
- nadmorsko višino stojišča,
- morebitno ledinsko ime,
- logotip PZS,
- številko za klic v sili,
- identifikacijsko številko table (načrtovan element).



Lokacijske tablice bodo nameščene na drogu pod usmerjevalnimi tablam. S pomočjo s telefonom odčitane kode QR uporabnik v aplikaciji maPZS najde svoj položaj na karti in lahko pogleda dodatne informacije o lokaciji stojišča (koordinate stojišča, podatke o poteh, ki se tam stikajo ...). V primeru klica v sili naj bi sporočena identifikacijska številka table omogočila operaterju Službe za zaščito in reševanje točno določitev lokacije klicatelja.

Table z žigom bodo nameščene na kontrolnih točkah obhodnic in na kočah ter bodo vsebovale naslednje elemente:

- žig,
- logotip PZS,
- številko za klic v sili,
- identifikacijsko številko table,
- kodo QR,
- nadmorsko višino table,
- ime koč oz. kontrolne točke obhodnice,
- ime skrbnika.



Na podlagi kode QR uporabnik v aplikaciji maPZS določi svoj položaj na karti in omogoči dostop do povezanih informacij. V primeru klica v sili sporočena identifikacijska številka table omogoča operaterju Službe za zaščito in reševanje točno določitev lokacije klicatelja. Ker bodo table z žigom na prostem (npr. na steni koč), bodo žigi vselej dosegljivi. Osnovni cilj navedenih posodobitev je boljše informiranost planincev, s čimer želimo povečati varnost planinarjenja. S prikazom logotipov veznih poti na usmerjevalnih tablah pa želimo odpraviti preobilje oznak na križiščih.

Besedilo: Jože Rován

Besedilo je bilo prvotno objavljeno v Planinskem vestniku.

S posebnimi tablam označujemo še: tematske poti,



kolesarske poti,



turnokolesarske poti,



zavarovana območja narave,



kulturno dediščino.



50-letnica gozdno učnih poti v Sloveniji

Po vsej Sloveniji je več kot 700 različnih tematskih poti, ki jih Turistična zveza Slovenije vsako leto ocenjuje v okviru natečaja Naj pot, ki je del širšega izbora Moja dežela. Komisija za Naj pot se tudi letos že pripravlja na ocenjevanje.

V centralni registru MaPZS je vključenih 10.239 markiranih planinskih poti, 1.236 turnokolesarskih poti, 219 gozdno učnih, 1.098 pohodniških, 200 kilometrov turističnih, 73 kilometrov kolesarskih in 280 kilometrov romarskih poti.



Utrinki iz zgodovine – pohod ob Rapalski meji

Turistično društvo Žiri bo septembra organiziralo jubilejni, 20. Pohod ob rapalski meji. S sloganom »Nekdan nas je ločevala, naj nas danes združi, naj bo kraj srečanja« vabimo vse ljubitelje pohodništva, druženja in narave, naj se nam pridružijo. Na rekreativnem pohodu oživljamo zgodovinske utrinke, povezane s staro mejo; mogoče na poti srečamo kontrabantarico ali nas preseneti kakšen varuh meje.

Žiri ležijo na koncu ali na začetku Poljanske doline, na gorenjskem jugu, na meji s Primorsko in Notranjsko. Že od nekdaj so bile obmejni kraj. Po hribih zahodno od Žirov poteka naravna meja – razvodnica med Jadranskim in Črnim morjem, meja med porečema Sore in Idrijce. Razvodnica je hkrati naravna ločnica med osrednjo in zahodno Slovenijo ter Gorenjsko in Goriško. Že v rimskih časih je tod tekla meja med provincama Italijo in Panonijo. V srednjem veku je tu potekala meja med loškim gospostvom freišinških škofov ter med tolimskim in idrijskim gospostvom na drugi strani. Najbolj mejno je bilo to področje v času med obema svetovnjima vojnoma, ko je pretežno po razvodnici potekala državna meja med kraljevinama Italijo in Jugoslavijo, t. i. rapalska meja. Slovenci smo takrat izgubili precejšen del narodnega ozemlja. Z Rapalsko pogodbo sta celotna Primorska in Istra pripadli italijanski državi. Žiri, Sovodenj, Idrija, Cerkno (ter mnogi drugi) so postali kraji ob državni meji. Meja je močno posegla v vsakodnevno življenje obmejnega prebivalstva, predvsem tistega, ki je pripadlo Italiji in je bilo podvrženo močnemu potujčevanju. Sosed je bil ločen od soseda, prijatelj od prijatelja, sorodnik od sorodnika. Ob meji so vznikale številne utrdbe. Ena izmed glavnih dejavnosti za preživetje in dodatni zaslužek je postalo tihotapstvo ali kontrabant. Danes bo pozoren obiskovalec planinskih poti po zahodnih obronkih žirovske kotline ob stezi ali poti opazil nekakšne betonske kamne, na katerih je vtisnjena velika črka I in na drugi strani črka J. Na kamnu je še letnica 1920 in zaporedna rimska številka. To so mejniki tako imenovane rapalske meje. Ime je dobila po italijanskem letoviškem kraju Rapallo, kjer so leta 1920 podpisali pogodbo o vzpostavitvi nove državne meje. Poleg mejnikov danes na nekdanjo mejo spominjajo še ohranjene kaverne ter zgodbe in anekdote, ki jih oživljamo na pohodu.

Pohod ob nekdanji rapalski meji je speljan po potkah in stezah, ki so povezovale prebivalstvo s te ali one strani meje. Primeren je za manj izurjene pohodnike vseh starosti, tudi za družine z otroki. Tempo hoje prilagodimo, vmes so postanki s kratkim programom in manjšim okreplilom. Ob poti so še vedno vidni 'konfini' in italijanske utrdbe. Najvišja točka pohoda je 987 m visoki Mrzli vrh (Loncmanova Sivka). Na pohodu nas ves čas spremlja razgled na žirovsko kotlino,

Škofjeloško in Cerkljansko hribovje, Julijce, Kamniške Alpe. Višinska razlika poti znaša 540 m. Start pohoda je v sedišču Žirov (478 m). Skozi Tabor, najstarejši del Žirov, se povzpemo na Žirk. Od tam se razpre lep pogled na Žiri. V Žirku spi žirovski zmaj Lintvern. Za Žirkom se prvič srečamo z mejniki stare meje. Po graničarski stezi prispemo na Breznico. V vasi sta še ohranjeni italijanski kaverni. Mogoče tu že srečamo kakšno kontrabantarico ali kontrabantarja. Za vasjo, na nekdanji progi za motokros, se bomo okrepcali za lažje nadaljevanje poti. Sledi nekoliko daljši, a blag vzpon po gozdni poti na Loncmanovo Sivko, med domačini bolj uveljavljeno ime je Mrzli vrh (987 m). V spomladanskem času Mrzli vrh privablja številne občudovalce neskončnih preprog cvetočega žafrana. Prek Mrzlega vrha prispemo do planinske kočice na Mrzli'k. Pri glavnem mejniku št. 38 bodo v igri in besedi predstavljeni zgodovina in zanimivi, tudi hudomušni dogodki iz časa stare meje. Pri planinski koči na Mrzli'ku bo druženje vseh pohodnikov ob jedači, pijači ter živi glasbi. Za zaključek sledi še spust nazaj v Žiri, posamezno ali v skupinah. Pohod ob rapalski meji bo **v nedeljo, 15. septembra**. Start iz središča Žirov bo ob 9. uri. Srečanje pohodnikov pri koči na Mrzli'k (Mrzli vrh), od 13. ure dalje. Vstopnina za odrasle je 15 EUR, za otroke 5 EUR. Vabljeni!

Besedilo: Vlasta Pečelin, TD Žiri

Fotografije: TD Žiri



Planinska kočica Mrzli'k, PD Žiri



TD Žlebe – Marjeta gre zahvala za še en uspešen pohod, vsem skupaj pa vabilo, da se pridružite naslednje leto.

Pohod po poteh roparskih vitezov

Na državni praznik, 25. junija, je TD Žlebe – Marjeta že enaindvajsetič pripravilo čudovit pohod po poteh roparskih vitezov.

Temni oblaki, ki so viseli nizko nad Medvodami, niso napovedovali vremensko dobrega pričetka dneva, a je kljub temu ob 8. uri pred OŠ Preska že okoli 50 pohodnikov nestržno pričakovalo začetek pohoda. V spremstvu treh vitezov in ene vitezove najzvestejše (štirinožne) prijateljice so se pohodniki odpravili v smeri Žleb. Kmalu po startu je sledila prva osvežitev, saj je rahel dež spremljal skupino vse do prve postojanke, domačije Pr' Andrej. Tam so bili pohodniki topla sprejeti in prijazno postreženi z odličnimi domačimi sokovi, Gregor Bizant je predstavil tudi njihove izdelke iz aronije in njene blagodejne vplive na zdravje.



Pričakala jih je tudi Marjeka Pehta s svojimi dišečimi rožicami, zdravilnimi zvrki in širokim nasmehom.

Napolnjeni s svežo energijo in spodbudo sončnih žarkov je pot do Galerije pod kozolcem v Žlebeh hitro minila. Pri galeriji je pohodnike pričakal Lado Vidmar in povedal nekaj besed o vseh treh razstavah, ki si jih je mogoče ogledati (drugi dve še pri knjižnici Medvode in ob Zbiljskem jezeru), ter zaželel vsem lep praznični dan, potem je skupina, ki se je tukaj povečala še za kar nekaj na novo pridruženih pohodnikov, nadaljevala do cerkve svete Marjete. Domače spečeno pecivo in prijazen sprejem, ki so ju pripravili člani TD Žlebe – Marjeta, sta bila svetla točka in dobra spodbuda za nadaljevanje poti, saj so nebo zopet prekrili črni oblaki, v daljavi se je že slišalo grmenje. Pohodnike je v nadaljevanju poti spremljalo močno deževje, ki so ga nekoliko ublažile goste drevesne krošnje. Pa tudi sicer jih dežne kaplje niso motile in so z enakim tempom kot v soncu nadaljevali pot. Skupina se je nekoliko pozneje razdelila, saj se je del odpravil čez vrh Jetrbenka, del pod vrhom, obe skupini do cerkve svetega Jakoba na Petelincu. Del skupine, ki se je določil za vzpon prek vrha Jetrbenka, je za nagrado pozdravilo toplo sonce, oblaki so se razmaknili in pohodniki



Napolnjeni s svežo energijo in spodbudo sončnih žarkov je pot do Galerije pod kozolcem v Žlebeh hitro minila.

so lahko uživali v sicer nekoliko okrnjenem pogledu na Kamniško-Savinjske Alpe. Sledila sta nekoliko drseč spust do cerkve svetega Jakoba na Petelincu in še nekajminutni spust do izhodiščne točke za Učno pot Žlebe – in obe skupini sta bili zopet združeni na cilju okoli 11.30.

Tam je pohodnike pričakalo okrepcilo, prejeli so še drugi žig od združenih štirih pohodov, lahko so si ogledali in vzeli nove razglednice Medvod ter si v toplem sončnem vremenu nekoliko odpočili. Pričakala jih je tudi Marjeka Pehta s svojimi dišečimi rožicami, zdravilnimi zvrki in širokim nasmehom.

Kljub dežnim kapljam in nekoliko bolj drseči podlagi so vsi brez težav opravili pot.

TD Žlebe – Marjeta gre pohvala za še en uspešen pohod, vsem skupaj pa vabilo, da se pridružite naslednje leto.

Prav tako vabilo vsem, da z razglednico iz Medvod in pozdravi s sotočja Sore in Save razveselite koga, ki ga že dolgo niste videli. Razglednice dobite v TIC Medvode.

Besedilo in fotografije: TD Žlebe- Marjeta



Pohod je potekal v spremstvu treh vitezov in ene vitezove najzvestejše štirinožne prijateljice.



Pohodniki so se odpravili po poti na Kaštelir, ki je eden od najbolj ohranjenih kaštelirjev v slovenski Istri

V Istri se radi spogledujejo z zvezdami in soncem

Naša Istra je prepredena s številnimi pohodniškimi potmi, ki nudijo sprostitev in uživanje v naravi. Koraki po utrjenih, s kamenjem tlakovanih poteh pričajo, da so po njih hodili že mnogi. Ne pomislimo pa, da so v času pozne bronaste dobe prvi prebivalci Istre na tem mestu postavljali prve naselbine, t. i. kaštelirje ali gradišča.

Kamniti zidovi ob poteh, ki se sramežljivo skrivajo med listjem dreves, pripovedujejo o Histrih, skrivnostnem ljudstvu, po katerem je Istra dobila ime. O njih vemo zelo malo, saj nam niso pustili drugega kot skromne artefakte, ki jih arheologi najdejo v žarnih posodah. Iz njih lahko razberemo način njihovega življenja, delo, simboliko in verovanje. Pripovedujejo nam o poveznosti z naravo, od katere je bilo odvisno njihovo preživetje, o spogledovanju z zvezdami in soncem, ki so jim predstavljala božanstva, iz katerih je izviralo njihovo verovanje. Njim v čast so postavljali megalitske kroge, ki pričajo o čaščenju izbranih bogov. Čeprav so verjeli v mnogoboštvo, je bila njihova pozornost najbolj usmerjena k boginji zemlje in plodnosti, boginji Eji, kot so jo tudi poimenovali. Prav sedaj, ob času solsticija, so Histri prirajali velika slavja, da bi se njej in soncu zahvalili za obilno letino in se priporočili za prav tako dobro v naslednjem letu. Kurili so kresove in h kresu prinašali darove narave, da bi jih nekaj podarili boginji Eji, ostalo so zaužili sami med rajanjem in plesom. Mlada dekleta so si pletla venčke iz šentjanževke, si jih nadela na glavo ali okoli vratu ter z njimi plesala okoli ognja. Po končanem ritualu so jih odnesla domov in jih obesila nad hišna vrata, da bi jih varovala pred boleznijo in zlimi duhovi.

V Turističnem in kulturnem društvu Šparžin iz Kort smo v soboto, 22. 6. 2024, na Kaštelirju pripravili prireditve, s katero smo želeli obuditi ta običaj Histrov. Kaštelir, ki ga poznamo kot enega največjih in najbolj ohranjenih kaštelirjev v slovenski Istri, je na ta dan ponovno zasijal v vsej svoji lepoti. Prikaz hvaležnosti boginji Eji smo želeli ponazoriti predvsem skozi simboliko in njihovo verovanje.

Pohodniki, ki so se v zgodnjih popoldanskih urah zbrali pred Zadržnim domom in se odpravili s turistično vodnico Slavico Hrvatin po poti na Kaštelir, so z zanimanjem prisluhli zgodovini kaštelirjev in njihovih prebivalcev Histrov. Proti večeru, ko je sonce še kar neusmiljeno pripekalo na prizoriščni prostor akropole, se je začela prireditve. Po začetnem pozdravnem govoru predsednice TKD Šparžin Rozane Prešeren je program z vso predanostjo predhodno pripravila in tudi vodila Dragica Kocjančič. Najprej so z narečnim govorom nastopili otroci podružnične šole Korte, ki sta jih vse leto pripravljale njihove učiteljice Maja Vargazon in Ana Dobrinčič

Orbanič. S ponosom smo spremljali našo mlado generacijo in obujali spomine na našo mladost. Za njimi so nastopile pevke Vokalne skupine Tamariska, ki se vedno bolj uveljavljajo doma in v tujini. Štiri pesmi, s katerimi so se predstavile, so bile dobro izbrane in odlično zapete. Njihovi nežni glasovi so preplavili prizoriščni prostor in prisotni so jim z navdušenjem prisluhli. Za njimi je učiteljica Ana prebrala pesem, ki jo je napisala voditeljica večera Dragica Kocjančič in je govorila o tem, da imamo preveč želja in premalo hvaležnosti, s katero je še poudarila temo večera.

Letos smo prvič pripravili tudi preprost obred darovanja boginji Eji, v katerega smo vključil manjšo predstavo. V njej smo našo mlado članico Laro z venčkom iz šentjanževga cvetja okronali za služabnico boginje Eje in pripravili obredne kolače, ki so ponazarjali simbol spirale, ki predstavlja simboliko in verovanje Histrov. Na koncu smo kolač darovali v za ta namen pripravljeno kurišče, ki smo ga predhodno odišavili z žajbljem, koromačem in šentjanževko. Ob koncu darovanja smo k ognju povabili vse udeležence, naj tudi sami zaupajo svoje želje boginji Eji in ji darujejo del kolača. Sledilo je druženje s pogostitvijo.

V sklopu prireditve je bila letos prvič pripravljena tudi razstava replik nakita, ki so ga nosili in izdelovali Histri. Izkopani artefakti, najdeni v različnih nekropolah po celotni Istri, so razstavljeni po muzejih tako pri nas kot tudi v Trstu. Prikazujejo nam, kaj vse so tedaj nosile ženske: od zapestnic, ovratnic, prstanov, lasnih obročkov, od skromnih do natančneje izdelanih fibul, jantarjevih ogrlic in ogrlic s steklenimi jagodami. Moški so nosili spenjalne igle, s katerimi so si spenjali ogrinjala. Replike tega nakita je naredil in razstavil David Hrvatin. Z njimi je hotel prikazati spretnost rokodelstva ljudi v času Histrov, ki ni prav nič zaostajala za današnjim obdobjem, ko imamo na razpolago vsa orodja za izdelovanje. Razstava je pritegnila udeležence prireditve in vzbudila veliko zanimanja.

Prireditve je bila lepa izkušnja, s katero smo se naučili nekaj novega in dobili veliko novih idej za naslednje leto, da program še izboljšamo in obogatimo.

Besedilo: Slavica Hrvatin, turistična vodnica



Nikoli ne bomo vedeli, ali so graditelji kužnega znamenja takšen položaj izbrali namenoma ali stoji znamenje na tem mestu slučajno.

Kjer si roki podajata Vzporednik in Poldnevnik

V turističnem društvu Tabor so na svojem prvem občnem zboru po koncu epidemije poskrbeli za zanimiv potep do kužnega znamenja, ki je zdaj postalo priljubljena izletniška točka.

Kot predsednica društva sem začela sestanek. Imenovati je bilo treba delovno predsedstvo. Potem so se začeli prvi premiki med člani. Vzdušje je bilo v društveni sobi zelo nenavadno, nesproščeno in na trenutke celo grozljivo. Takrat je vstal naš član društva, ki vodi Sekcijo za promocijo turizma, in dejal: »Naj bo današnji občni zbor drugačen, da si ga bomo zapomnili za vse življenje. Pojdimo na križišče, kjer si roko podajata dva brata.«

V prostoru je nastopila tišina, nato smeh. Nihče ni spraševal, samo odšli smo iz društvenih prostorov. Feliks Zamuda je prevzel vodenje. »Verjetno se čudite, kam vas bom peljal, a presenečeni boste, saj je le malo članov iz tega kraja, zato ne poznate vseh naših znamenitosti. Na dnevnem redu imamo devet točk. Pa jih bomo imeli letos malo drugače. Pod prvo točko nas je nagovorila predsednica; izvolili smo delovno predsedstvo in ga potrdili. Prišli smo do tretje točke, in preden predam besedo predsednici delovnega predsedstva, bi vam rad nekaj povedal o spomeniku, pred katerim stojimo.«

Tako se je nadaljeval naš občni zbor. Obiskali smo spomenik padlim v prvi svetovni vojni, v drugi svetovni vojni, se ustavili in poslušali krajšo zgodovino pred dvema doprsnima kipom, ki jih imamo v občini, odšli do sakralnega objekta ob vstopu v kraj Tabor ter tako potrdili že peto točko dnevnega reda. Nato smo pot nadaljevali do potoka Bolska, kjer nam je nekaj naših članov (domačinov) povedalo veliko zanimivega o tem desnem pritoku reke Savinje. Seveda se naš 'občni zbor' še ni zaključil. Prečkali smo most in se ustavili pri nekoč starem drevesu, ki so ga požagali. Iz zemlje naj bi gledal steber v višini dveh metrov, a ni tako. Iz njega so naredili prav čudovito rezbarijo, ki pozdravlja popotnika, ko stopi v kraj Pondor, in jo zaščitili s streho. Sredi vasi smo se ustavili še pri enem sakralnem znamenju. Zanimivo zgodbo nam je zaupala naša članica, nato smo prišli do konca naselja. Okoli nas so bili nasadi hmelja, ki se je vzpenjal že visoko po vrvicah. Mnogi smo se spraševali, kaj pa sedaj; kam gremo; kje je obljubljeno križišče, kje si brata podajata roke.

Z občnim zborom smo prišli do zadnje točke. Razumeli smo pomen tega občnega zbora, ko smo hodili od ene krajevne znamenitosti do druge, do naravnih znamenitosti, nato smo prišli do polja, kjer raste zeleno zlato savinjske doline. Ni trajalo dolgo, ko je naš 'voditelj' dejal, naj kar pogumno stopimo naprej po kolovozu. Hodili smo po poljski poti in prišli do kužnega znamenja. Velika večina članov je obstala, ko je zagledala kužno znamenje sredi polja. Preden je stopil naš Feliks in začel pripovedovati: »Tu je to križišče. Tukaj si podajata Vzporednik in Poldnevnik roki. Skozi mesto, kjer stoji to kužno znamenje, poteka 15. poldnevnik, navidezni polkrog, ki povezuje oba Zemljina tečaja in vse kraje, kjer sonce istočasno vzhaja, doseže poldne in zahaja ter določa zemljepisno dolžino v vrednosti 15° 00' 00''.«

Člani društva so stopili okoli znamenja in z velikim zanimanjem poslušali Feliksa. Povedal jim je, da se ne bo nikoli vedelo, ali so

graditelji kužnega znamenja takšen položaj izbrali namenoma ali stoji znamenje na tem mestu slučajno. Znamenje v zgornjem delu označujejo tri freske, četrti del je prazen. Morda je tudi tu nekoč bila kakšna freska ali ne. Prve tri freske prikazujejo slike iz svetopisemskih dogodkov.

Člani društva so še vedno stali sredi hmeljskih polj in opazovali znamenje. Kot predsednica društva sem morala prekiniti živahnost pogovora in zaključiti zadnjo točko občnega zbora. Po zaključku smo odšli proti društvenim prostorom. Tokrat so bili člani polni energije, ki se je prepletala med njimi, silnega navdušenja, ko so združili društvene obveznosti s prijetnim poučevanjem lokalne zgodovine, opazovanjem narave, bili so navdušeni nad zanimivim srečanjem dveh bratov sredi hmeljskih polj.

Kužno znamenje je danes dobro obiskano. Člani društva so to povedali svojim domačim, sosedom, znancem, prijateljem ... Dober glas seže v deveto vas, pravi pregovor, kar zelo drži. Lepo je spoznanje, da si lahko kot posameznik, sam ali s prijatelji, pričaraš prijetno in poučno doživetje na izletu med nasadi hmelja ...

Besedilo, Hani Zamuda, predsednica TD Tabor
Fotografiji: TD Tabor



Znamenje v zgornjem delu označujejo tri freske, četrti del je prazen. Morda je tudi tu nekoč bila kakšna freska ali ne. Prve tri freske prikazujejo slike iz svetopisemskih dogodkov



Čudovito razgledišče Robarjev grič

Kulturno-tehnično-turistično društvo Baška dediščina vas vabi na pot enajstih življenjskih zgodb umeščenih v osem vasi v prelepi Baški grapi. Pot so poimenovali Barac odsevom dediščine *, ki je nadaljevanje projekta Ljudje, ki so pustili sledi.

Na Petrovem Brdu poiščemo asfaltiran odcep za Podporezen in po dveh kilometrih zavijemo na utrjeno gozdno cesto, ki pripelje na čudovito razgledišče Robarjev grič. Ob vznožju sameva Robarjeva domačija, od koder izhajata duhovnika in rodoljuba msgr. Janez Volf (1835–1917) in Andrej Volf (1816–1879). Sredi travnatega pobočja stoji znamenje – križ s spominsko ploščo, z informacijske table izvemo, kako zaslužna sta bila pri pastoralnem in kulturnem delu.

V Podbrdu, ob cesti na železniško postajo, informacijska tabla izpostavlja delovnega in sposobnega vodjo gradnje bohinskega predora s podbrške strani, gradbenega inženirja Franza Vitala Lusserja iz Švice (1849–1927). Nalogo mu je leta 1902 zaupal glavni izvajalec del grof Giacomo Ceconi. Z nekaterimi domačini si je dopisoval še po prvi vojni. Preletimo lahko tudi zgoščene informacije o gradnji bohinske proge med letoma 1900–1906.

Zanimiva destinacija je Bači pri Podbrdu. Na informacijski tabli v delu vasi, kjer cesta preide v betonirano pot, mnoge začudi fotografija cesarja Franca Jožefa. Ko jih radovednost prisili k branju, spoznajo njegovega lakaja Petra Kusterla (1872–1927), sina kmečkih staršev, ki se je rodil v tej vasi. Slika na pročelju gospodarskega poslopja upodablja, kakor da se s košem odpravlja na njivo kmečka žena. S peski jo je ustvarila umetnica Stanka Golob. Gre za pomnik in poklon hribovskim materam.

Ob kozolčku med Podbrdom in Hudajužno se dviga v strmino cesta v Stržišče. Vas dosežemo, ko pri naslednjem kozolčku in razgledni točki začutimo objem Črne prsti in nasmeih dveh gruč hiš s cervkijo sv. Ožbolta. Pred slednjo se seznanimo z dvema duhovnikoma, ki sta pustila sledi v srcih ljudi. Msgr. Vinko Kobal (1928–2001) iz Vrhpolja je bil tudi vzgojitelj mladine, začetnik poletnih tednov duhovnosti in doma duhovnosti ter ustanovitelj gibanja Pot. Msgr. dr. Drago Klemenčič (1938–2017) iz Stomaža, novinar, publicist in prevajalec, se je priljubil kot zadnji duhovnik v kraju med letoma 1962–1964 in kot scenarist in pisec besedila prve verske oddaje v Sloveniji Sveta noč – slovenske jaslice.

Hudajužna je bila pogost cilj besednega ustvarjalca iz Zakojce Franceta Bevka (1890–1970) že v njegovi zgodnji mladosti, a tudi v zrelih letih, ko se je iz tamkajšnje železniške postaje vozil v svet. 'Bevkova informacijska točka' na pročelju Doma krajanov ponuja zgibanke, naslovnice njegovih del in informacijske liste s pohodov po Bevkovi poti iz Hudajužne v Zakojco. Nekaj drobcev iz njegovega življenja in iz bogatega pisateljskega opusa je zbranih na informacijski tabli.

Na Koritnici se odcepi 9 km dolga cesta v Rut, kjer obiskovalce pod večstoletno rutarsko lipo nagovarja spomin na narodnega junaka in prvo žrtev fašizma v Rutu, domačina Simona Kosa (1911–1941). V zasedeni Primorski si je prizadeval za ohranitev slovenskega jezika in

Po poti enajstih življenjskih zgodb

nacionalnih pravic. Kot član vodstva prepovedane protifašistične organizacije TIGR je bil na drugem tržaškem procesu leta 1941 v Trstu obsojen na smrt.

Vas Koritnica je ponosna na junaško dejanje svojega vaščana in borca NOB Rudija Bašlja (1919–1979). Kot član diverzantske skupine 31. divizije IX. korpusa je v noči iz 22. na 23. april 1944 s še štirimi tovariši izvedel požig bencina v Postojnski jami. Tabla na tematski poti Na svoji zemlji opisuje to nevarno akcijo, po kateri je bil posnet film Edini izhod in je bila napisana knjiga V objemu podzemlja.



Pomnik in poklon hribovskim ženam je iz peska ustvarila umetnica Stanka Golob.

Zven izročila prednikov je prisoten tudi na Grahovem ob Bači. Ob vaški cerkvi je uglašen na tipanje po življenjih duhovnika Ivana Kokošarja (1860–1923) iz Hudajužne in domačina, slovenskega pilota v italijanskem vojnem letalstvu, Joška Lapanjo (1909–1933). Kokošar je bil ustvarjalca kot skladatelj, zborovodja, vzgojitelj cerkvenih organistov, zbiralec ljudskih napevov in odličen zdravilec. Lapanja je leta 1931 postal član letalske akrobatske skupine. Bil je neustrašen, priljubljen in narodno zaveden. Umrl je, star komaj 24 let, ko je med vadbenim poletom strmoglavil.

Ob grahovškem športnem igrišču so se v tolmun dediščine ujeli pionirji letenja z jadrnimi zmajmi v Posočju, v nekdanji Jugoslaviji in v državi Sloveniji: Ivan Brovč, Mirko Šorli, Vlado Eržen in Ivan Mrak s Koritnice. Vsi so pomembno prispevali k dvigu našega jadrnega zmajarstva na svetovno raven. Kot zmajar in celo učitelj je aktiven le še Ivan Brovč.

*barac = košara z lesenim dnom

Besedilo: Olga Zgaga
Fotografiji: Alenka Zgaga KTT Društvo Baška dediščina



Gozdna in geološka učna pot Pekel je ena izmed najstarejših v Sloveniji.

Gozdna in geološka učna pot Pekel

Sem revirni gozdar Egon Vočko, zaposlen na Zavodu za gozdove Slovenije, krajevna enota Žalec. Ena izmed mojih številnih delovnih nalog je tudi izobraževanje in osveščanje javnosti in šolske mladine o pomenu gozdov ter njihovih vplivih na okolje. Za kakovostno podajanje vsebin se redno udeležujem izobraževanj o gozdni pedagogiki in vodenju po gozdnih učnih poteh. Sem dolgoletni vodnik po gozdni in geološki učni poti Pekel. Želel bi vam predstaviti nekaj svojih izkušenj z vodenjem po učni poti.

Na začetku naj predstavim gozdno in geološko učno pot Pekel, ki je speljana skozi gozdove, ki obdajajo naravni spomenik, kraško jamo Pekel pri Šempetru v Savinjski dolini. Leži v osrednjem delu krajinskega parka Ponikovski kras. Pot je krožna, saj se začne in zaključi pred jamo. Dolga je približno dva kilometra, prehodimo jo lahko v dobri uri in pri tem premagamo višinsko razliko 129 metrov. Je ena izmed starejših in najbolj obiskanih gozdnih učnih poti v Sloveniji. Pot je že leta 1984 uredilo Gozdno gospodarstvo Celje, sedaj zanjo skrbimo gozdarji Celjskega gozdarskega društva in Zavoda za gozdove Slovenije, krajevne enote Žalec. Simbol učne poti je radovedna in znanja željna sovica Brihta, ki obiskovalce usmerja po poti. Na njej je 10 informacijskih točk s tablamami in didaktičnimi pripomočki, tako je primerna tudi za individualne ogledke. Vsekakor je ogled poti z vodnikom še zanimivejši.

Glavnina obiskovalcev gozdne in geološke učne poti so osnovnošolci in dijaki. Pogosto se za ogled odločijo tudi skupine otrok iz vrtca v spremstvu staršev. Šole organizirajo naravoslovne

dneve, na katerih učenci pridobivajo in utrjujejo znanje poznavanja narave in kraških pojavov, ki jih jama Pekel z okoliškimi gozdovi ponuja v izobilju. Pri vodenju se prilagam starostnim skupinam in učnemu programu šol. Z uporabo gozdne pedagogike učence aktivno vključujem v podajanje in razumevanje vsebin. Če imajo obiskovalci dovolj časa, popestrim ogled poti tudi z izvedbo iger v gozdu, pri katerih s čutnim zaznavanjem narave v njih vzbudim občutke, ki so jim bili skriti oziroma prezrti. Mnogi namreč v gozdu ne zaznajo več ptičjega petja, hrupavosti ali gladkosti drevesnega lubja, vonja cvetočega kostanja in sveže pokošene trave, hroščev in mravelj na gozdnih tleh ... Pri podajanju vsebin si pomagam tudi z didaktičnimi pripomočki, kot so usmerjevalniki pogledov, podobe sledi divjih živali, solnico, lovsko opazovalnico. Zelo zanimiva je tudi aktivna past za lovljenje podlubnikov. Otroci kar ne morejo verjeti, da lahko tako majhni hroščki uničijo veliko smrekovo drevo.

V zadnjem obdobju je veliko govora o podnebnih spremembah, ki v obliki naravnih ujm vplivajo na podobo naših gozdov. Vse več je



Na poti je 10 informacijskih točk s tablamami.

tudi različnih škodljivcev in bolezni, ki v naših gozdnih spreminjajo sestavo drevesnih vrst. Ob teh spremembah je zagotavljanje in krepitev ekoloških, socialnih in proizvodnih vlog gozda odločilnega pomena pri ohranjanju zdravega, vitalnega in stabilnega gozda. Tudi s temi vsebinami se srečajo obiskovalci naše gozdne učne poti.

Ob začetku vodenega ogleda gozdne in geološke učne poti Pekel obiskovalcem najprej predstavim osnovne podatke o učni poti in način, kako bodo vsebine predstavljene. Povprašam jih o njihovih pričakovanjih ter vsebinah, ki jih mogoče še posebno zanimajo. Večina obiskovalcev si predstavlja vodenje po učni poti kot predavanje o naravi s krajšim sprehodom. Ko jih ob koncu vodenja povprašam o tem, kako so bili z vodenjem zadovoljni, ali so bila izpolnjena njihova pričakovanja, so odzivi dobri. Večina obiskovalcev se kmalu po začetku vodenja sprosti. Vodenja ne jemljejo več kot suhoparno predavanje. Gozd doživljajo na drugačen, mogoče bolj poglobljen in celosten način. Z nazornim in doživljajskim podajanjem vsebin jim vzbudim zanimanje. Delovanje gozda, zakonitosti v naravi, vloge, ki jih gozdovi opravljajo postanejo skozi



Pozdrav jeseni pri jami Pekel

gozdarjevo zgodbo razumljivejše. Ravno v tem vidim dodano vrednost vodenega ogleda po gozdnih učnih poteh.

Vsako vodenje po gozdni učni poti vzamem kot izziv, saj je vsaka skupina obiskovalcev posebna. S svojim znanjem in izkušnjami se želim prilagoditi posebnostim skupine, vsebine učne poti pa kar najbolj zanimivo predstaviti. Svoje delo kot revirni gozdar in vodnik

po gozdnih učnih poteh opravljam z veseljem in odgovornostjo. Glede na odzive obiskovalcev upam, da mi to v dobršni meri uspeva, kar mi je tudi spodbuda za delo v prihodnje, za dodatna izobraževanja s področja gozdne pedagogike in vodenja po gozdnih učnih poteh. Tako kot sta gozd in narava spremenljiva, v nenehnem razvoju in preobrazbi, se spreminjajo in nadgrajujejo tudi načini, kako te vsebine podajati zainteresirani javnosti, še posebno mladim.

Ob koncu vas kot dolgoletni vodnik vabim na skupni ogled naše gozdne in geološke učne poti Pekel. Ogled kraške jame Pekel, ki je sestavni del naše poti, združen s poučnim sprehodom skozi gozd, je lahko prijeten družinski izlet. Za organizirane skupine smo vam za vodeni ogled poti na razpolago gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije, krajevne enote Žalec, ki vas bomo z veseljem popeljali po učni poti. Vse informacije o gozdni in geološki učni poti Pekel so dostopne na spletnih straneh Zavoda za gozdove Slovenije, Planinske zveze Slovenije (maPZS, kjer najdete lokacije in trase gozdnih učnih poti v Sloveniji) in Turističnega društva Šempeter v Savinjski dolini. Prijazno vabljeni.

Besedilo: Egon Vočko, vodnik in gozdar
Fotografije: TD Šempeter v Savinjski dolini



Glavnina obiskovalcev so osnovnošolci in dijaki

Zavod za gozdove Slovenije
Krajevna enota Žalec
3310 Žalec

Turistično društvo Šempeter v Savinjski dolini
Ob rimski nekropoli 2, 3311 Šempeter v s.d. Savinjska 59
www.td-sempeter.si
Gozdna in geološka učna pot Pekel



Nezahtevna tematska pot je v eno smer dolga kilometer, dobro se je primerno obuti.

Rekreacija, radoživost, zabava in raziskovanje na prostem obiskovalcem nudi tematska Pot modrega bleščavca ob reki Rašici v Velikolaški deželi. V slednji že desetletja slovi domačija očeta slovenskega knjižnega jezika Primoža Trubarja, prav pri vhodu pa je v interpretacijskem centru izhodiščna točka za Pot modrega bleščavca, bolj znanega kot kačjega pastirja.

V nekdanjem kozolcu so uredili turistično-informativni center TIC Kozolec za Velikolaško deželo in interpretacijski center za Miško dolino. V njem obiskovalci lahko raziščejo vodotoke, ki so oblikovali Miško dolino, spoznajo, kaj trenutno cveti v tej dolini, si v lesenem herbariju ogledajo zavarovane rastline, spoznajo vidro Arturja, polha, navade netopirjev, ptic in ostalih živali v dolini. Z zaslona za predvajanje filmčkov – posnetkov raziskujejo sledove, zvoke in žive slike iz življenja v dolini. Najmlajši obiskovalci v temi raziskujejo po lovski preži, ustvarjajo z miško in kačjim pastirjem. Vstop v interpretacijski center je prost, v njem obiskovalci izvedo veliko zanimivosti, med drugim o kačjem pastirju, ki je zaščitni znak Miške doline. Večina se šele nato poda na omenjeno pot, ki vodi en kilometer ob reki Rašici navzgor mimo mokrotnih travnikov. »Tematska pot je lahka, primerna za vse starosti, dobro je nositi primerno obutev. Obisk poti traja eno uro, lahko tudi več, odvisno, kako zelo ste radovedni,« razložijo v TIC. Obiskovalci, ki se podajo na pot, sledijo ribiški stezi in smerokazom z zeleno puščico, ob stezi so tablice s pojasnili o cvetočih rastlinah, po nekaj sto metrih hoje že naletijo na prvo postajo s stebričkom in klopco. Sicer ima pot štiri postaje, na katerih so stebrički z interpretacijo: »Vse se vrti, vse je povezano. Ko človek prisluhne naravi. Mokrotni travnik je moj dom. Kje se skriva nizko barje.«



Na vhodu v Trubarjevo domačijo je TIC Kozolec z interpretacijskim centrom.

Po vrnitvi na Trubarjevo domačijo jo obiskovalci radi mahnejo v eno najstarejših vasi v občini Velike Lašče – Gradež. V njej stoji daleč naokrog znana sušilnica sadja, ena redkih tovrstnih v Sloveniji, ki so

Radoživo na Poti modrega bleščavca

jo vaščani postavili leta 1938 in začeli sušiti sadje. Po drugi svetovni vojni je dejavnost začela zamirati, po osamosvojitvi po ustanovitvi občine Velike Lašče je na pobudo krajanov in s finančno pomočjo občine sušilnica ponovno zaživela.



Lojze Senčar, predsednik Društva za ohranjanje dediščine Gradež: »V dobri letini posušimo do 11 ton sadja.«

»Leta 2002 smo končali obnovitvena dela sušilnice in dve leti pozneje ustanovili Društvo za ohranjanje dediščine, ki upravlja s sušilnico, njen lastnik je občina. Pri obnovi sušilnice so sodelovali študentje Fakultete za arhitekturo,« pripoveduje Lojze Senčar, predsednik omenjenega društva. Nadaljuje zanimivo pripovedovanje: »V sušilni komori je večina lesa hruškovega, ker ne vleče nase vonjev in arom, sadje pa sušimo tako za lastne potrebe kot zunanje uporabnike. Konec avgusta zakurimo peč, v kateri je 12 les, na katerih sušimo sadje. Na vsako lesno gre približno 30 kilogramov svežih jabolčnih krljev, naenkrat torej 360 kilogramov. Sušimo jabolka, hruške, slive in kakije. Jabolka se sušijo na temperaturi od 70 do 75 stopinj Celzija, enako slive, hruške na 65, kake na 55 stopinjah. Sadja ne tretiramo z ničemer in pred vsako sezono lese razkužimo z naravnim razkužilom – s kropom. Sadje sušimo od tri do pet dni in v sezonah, ko je veliko sadja, pokurimo v peči več kot 40 metrov drv, v glavnem iz bukovega lesa,« nazorno pripoveduje Lojze Senčar. Sadje sušijo vse do 15. decembra in v dobri letini posušijo do 11 ton sadja! In koliko plačajo zunanji uporabniki za sušenje na eni lesi? »16 evrov. Tradicionalno vsako tretjo nedeljo v septembru organiziramo, letos bomo 15. septembra, praznik suhega sadja, kjer obiskovalci okušajo naše slastne sadeže,« še pove Lojze Senčar.

Besedilo in fotografije: Duša Podbevšek – Bedrač



Irena je globoko povezana z naravo, v njej išče mir, ravnovesje, prostor za premislek in regeneracijo.

Irena Cerar, pripovedovalka, interpretatorka dediščine, urednica in avtorica vodnikov Pravljične poti

Skriti kotički Slovenije

Avtorica serije vodnikov Pravljične poti s predlogi za pohajkovanje po Sloveniji in zamejstvu ter nagrajenega potopisa Potepuški okruški pravi, da je svet, če si radoveden, zelo velik in zanimiv. Jeseni izide njena nova knjiga Svetišča narave – Sedem tednov vseživosti, saj je zanjo prav toliko tednov preživela na biotsko raznolikih kotičkih naše dežele. Globoko je povezana z naravo, izkušnja pa ji je močno prevetrila življenje ter ji znova potrdila, da lahko tudi le korak od domačega prava najdemo osupljive naravne krajine.

Vaša ljubezen do pripovedk in pripovedovanja se je začela z dedkom in nadaljevala na fakulteti. Zakaj nam kraji, ki jih obiščemo, lahko dajo več, če jih spremljajo zgodbe?

Kraji, ki imajo zgodbe, so že sami po sebi zanimivi, kajti nekaj v tem prostoru je burilo človeško domišljijo. Nima jih vsak kraj, tako tudi vsak človek nima dobrih zgodb. So kot kompliment za prostor, ki poseduje nekaj več, bodisi je to naravna posebnost – skalni osamelec ali soteska – bodisi prostor izjemne lepote, skrivnostnih zgodovinskih dogodkov ... Ker so se prebivalci naših krajev menjavali, niso vedno razumeli sledi svojih predhodnikov. Ko so npr. prišli Slovani, so videli mogočne gradnje, ruševine, ki so ostale za Rimljani, in si predstavljali, da so jih zgradili Ajdi – velikani, saj so se jim zdeli nekaj nedoumljivega, nečloveškega. Ker v preteklosti niso imeli današnjega znanja in razumevanja stvari, so si jih razlagali po svoje, tako so kraji dobili zgodbe. Folkloristi pravijo, da če slišimo na nekem kraju zgodbo tega prostora, ga doživimo bolj intenzivno, smo tudi bolj pozorni, prebudi se naša domišljija, hkrati lahko dobimo občutek, da smo se znašli v središču dogajanja (zgodbe), tako kot bi bili recimo na kraju, kjer so snemali film. Prostor naenkrat oživi, globlje ga doživimo in tudi zgodbe si bolj zapomnimo. Hkrati je ljudska pripoved, ki ima lahko različne oblike (pravljica, pripovedka oziroma povedka, legenda, bajka ...) oblika nesnovne kulturne dediščine. Ujamemo drobec duhovnega izročila, ki je v zraku kot nevidni aerosol, a je zelo pomemben za nas kot človeška bitja in prebivalce tega prostora. To so naše duhovne korenine.

Koliko Slovenci res poznamo Slovenijo?

Poznam veliko ljudi, ki jo zelo dobro in lahko z njimi razpravljam o neznanih dolinicah in skrivnih kopalščih, drugi ne znajo priti brez

navigacije niti iz Ljubljane v Črnomelj. Opažam, da so nekateri ljudje tudi prestrašeni in si ne upajo raziskovati lastne države – ne vem, zakaj –, medtem ko je morda tistim, ki smo hodili na izlete že z družino, tak način življenja bolj domač in bomo verjetneje v to vpeljali tudi svoje otroke. Če nam je pohajkovanje tuje, lahko poiščemo spodbudo in nekoga, ki nam pomaga, nas pri tem vodi, npr. mnogi krajinski parki organizirajo zanimiva vodenja in aktivnosti ter nam s tem pomagajo približati naravo. Paradoks sodobnega časa je namreč, da še nikoli v zgodovini nismo imeli toliko informacij in možnosti kot sedaj. Obstaja veliko dobrih in manj dobrih izletniških, planinskih, turističnih, pohodnih, alpinističnih, kolesarskih vodnikov, obstaja tudi celo morje spletnih ponudnikov. Morda smo v tej poplavi tudi malce zgubljeni. Poleg tega se sodobni ljudje pogosto niso



Irena svetuje, naj se odpravimo tudi prek naših meja – v Beneško Slovenijo in čez Kolpo.

sposobni niti toliko umiriti, da bi pobrskali na pravih mestih, se nekoliko poglabili in se potem odločili. Razpasla se je neka intelektualna lenoba. Meni se zdi, da je že samo načrtovanje in branje del popotniškega užitka, sicer pa imam rada preizkušene ponudnike informacij, h katerim se vračam in jih zaupam.

Koronsko obdobje je spremenilo naše popotniške navade. Dojeli smo, da imamo lahko počitnice tudi doma in se odpravimo na manj znane koticke.

Čeprav sem avtorica petih pohodniških vodnikov, vem, da še ne poznam vsega, ogromno je neznanega in načrtujem, kaj še bi rada odkrivala. Ko imaš osnovno poznavanje in se stvari začnejo sestavljati, dopolnjevati in nadgrajevati, postane šele zanimivo. Brkini so trenutno konec, ki me vznemirja, sploh jih ne poznam, čeprav so tam velika, zame še neodkrita prostranstva.

Vas še kaj osupne?

Vedno znova me kaj osupne. Za zadnjo knjigo so me biologinje peljale na Murišo, eno najbolj ohranjenih mrtvic Mure, v Mursko šumo, prvič sem videla naravno strugo te veličastne reke. Pri Otoku ljubezni in lžakovcih, ki je recimo eden od mojih izletniških ciljev v Pravljicnih poteh Slovenije, je Mura še vedno regulirana. Šele pozneje teče bolj svobodno in njena vodna ustvarjalnost pride res do izraza. Skupaj z Dravo in Donavo velja za evropsko Amazonko, saj vse tri reke skupaj tvorijo najdaljše, okrog sedemsto kilometrov dolgo, največje zaščiteno rečno območje v Evropi. Na Muri so me ujele tudi lanske katastrofalne poplave. Ko vidiš količino, moč, tudi veličino njenih voda, te res osupne.



Jeseni izide njena nova knjiga Svetišča narave – Sedem tednov vseživosti.

Obisk katerih skritih koticov priporočate?

Kar nekaj jih je. V zadnjem času sem se sicer z mnogih ljubih mi krajev vsaj poleti in čez vikende umaknila – npr. iz Bohinja in drugih priljubljenih točk v Julijskih Alpah, Logarske doline, Velike planine ... Odstopila sem jih turistom. V naravi iščem mir, ravnovesje, prostor za premislek, regeneracijo, zato v gneči ne uživam. Poleti, ko so naše ceste polne pločevine in zastojne, grem rada v Zgornjo dolino Kolpe, od Fare proti Osilnici. V Fari lahko obiščete lepo obnovljeni Kostel, ki je za Celjem drugi največji grajski kompleks pri nas in edini, kjer znotraj obzidja še živijo ljudje. V bližini so uredili Pot Mikulovega vruga, po ljudski povedki, ki sem jo našla v njihovem pripovednem izročilu in izpostavila v knjigi Pravljicne poti v zgodovino; gre za lep krožni sprehod po gozdu. Nedaleč stran je slap Nežica s čudovito sprehajalno potjo ob tolmunih. Priporočam tudi Mirtoviški potok pri vasi Mirtoviči, ki je pritok Kolpe. Slikovita soteska, ki jo ustvarja, predstavlja eno redkih ohranjenih območij naravne dediščine. Slovijo po neizmernem bogastvu in raznolikosti rastlinskega in živalskega sveta. A ne odpravite se tja v vročini, raje zjutraj ali zvečer. Kopam se vsaj enkrat letno v

Bosljivi Loki, to je lepo urejeno rečno kopališče pred Osilnico, kjer lahko skačeš v Kolpo ali zgolj brodiš po strugi, temperatura vode tudi poleti ne doseže več kot 20 stopinj Celzija.



Pravi, da jo lepote Slovenije še vedno osupnejo.

Takoj za Osilnico, prek meje, so zanimive tudi Plešče. Tam je Palčava šiša, neverjetna domačija iz 19. stoletja, ki je bila včasih hotel, pošta, trgovina, gostilna. Še danes je na ogled, saj prvotni lastniki in njihovi potomci še vedno upravljajo in po dogovoru odprejo vrata te imenitne meščanske hiše na podeželju s popolnoma ohranjeno notranjo opremo. Velja se sprehoditi tudi do izvira Kolpe v bližini, ki velja za enega najbolj skrivnostnih hrvaških izvirov, je turkizne barve. Oba čezmejna izleta sem opisala v knjigi Pravljicne poti brez meja. Domačini tu meje sploh ne priznavajo, saj gre za zgodovinsko in kulturno enoten prostor z enakim izročilom, jezikom in zgodbami, zato bi bilo krivično, če ne stopimo še tja.

Prav tako si želim, da bi več ljudi odkrilo Benečijo in Nadiške doline. Zame je Slovenija tudi prek naših meja, saj tam tudi živijo Slovenci. Glavna vodna žila teh krajev je Nadiža, ki je ena mojih najljubših kopalnih rek, čeprav je na vrhuncu turistične sezone zelo obiskana. Vse do Napoleonovega mosta v Podbeli je zelo prijetna za kopanje, pri mejnem prehodu Robič je večje kopališče, če se zapeljemo naprej na italijansko stran, lahko nad vasjo Landar obiščemo Landarsko jamo, ki je nad vse skrivnostno svetišče. Primerjajo jo s Predjamskim gradom, le da je tu v jami zgrajena cerkev, Beneški Slovenci ji rečejo po domače Sveti Ivan v Čelè (čelo = skala, stena). Jama je bila v preteklosti medvedji brlog, utrdba, a tudi starodavno in novodobno svetišče. Tu so bila že predkrščanska svetišča, domnevajo, da so v najstarejših časih v njej častili poganski kult vode. Pozneje je mojster Andrej iz Škofje Loke v 15. stoletju v jami pozidal cerkev, ki si jo lahko ogledate skupaj z delom jamskega rova. Landarska jama je vrhunski kulturno-umetniški spomenik. Na tem koncu sveta sta še Matajur, sveta gora Beneških Slovencev, in Špeter, njihovo glavno mesto z multimedijskim muzejem SMO – Slovensko multimedijsko okno, zelo sodobno razstavo, ki je ne bi pričakovali na podeželju. Lahko se odpravite naprej do Čedadu, ki je Unescovo mesto kulture z zanimivimi muzeji, saj je bil nekoč prestolnica Langobardov. Nad njim je Stara gora, kamor so se v srednjem veku zgrinjali romarji iz Furlanije, Goriške, Kranjske, Koroške in celo Štajerske. Še danes je točka tudi kot romarski kraj, a tudi kot razglednik nad vse impresivna. Zanimiva je tudi Režija, čeprav je to že druga zgodba, za dodatni izlet. To je samostojna alpska dolina, obkrožena z visokimi gorami in reko Bilo, v kateri se lahko kopate ali odkrivata Ta lipo pot, ki je polna tolmunov in slapov, obiščete Muzej rezijanskih ljudi na Solbici, kjer spoznate duhovno dediščino, in Muzej brusačev. Težko je bilo priti do vseh teh zamejskih informacij, večina podatkov na spletu je v narečju ali italijanščini. S pomočjo domačinov sem vse pomembne napotke zbrala na enem mestu, v svojem vodniku Pravljicne poti brez meja, da bi drugi obiskovalci iz matične Slovenije imeli manj težav in zadreg, kakor sem jih imela sama.

Če se za trenutek vrnemo v Slovenijo, k bližnjim skrivnim koticom, je trenutno eden mojih ljubših predelov Kozjansko. Pomembna znamenitost je seveda grad Podsreda, ki velja za najbolj grajskega od

vseh naših gradov, saj ima ohranjene srednjeveške elemente. Vetrnik je čudovit razglednik, kjer poteka naravoslovna učna pot po biotsko zelo raznovrstnem travniku. Avgust sicer ni najboljši čas za ljubitelje cvetic, saj višinski suhi travnik takrat pokosijo, čudovito je maja in junija, ko cvetijo divje orhideje. Na splošno je njihova krajina znana po svoji biotski raznovrstnosti. Nekoč je veljala za nerazvito, danes je izjemno dragocena, ne samo v slovenskem, tudi v evropskem merilu. Zaradi prizadevanj, ki jih na Kozjanskem posvečajo ohranjanju visokodebelnih sadovnjakov s starimi sadnimi sortami, je Kozjanski park leta 2021 prejel prestižno mednarodno nagrado UNESCO – Greece Melina Mercouri, ki jo v Parizu podeljujejo za izjemno delovanje na področju kulturne krajine. Zelo se veselim interpretacijskega centra, ki ga bodo prihodnje leto odprli na nekdanji Čerčkovi domačiji, kjer je tudi njihov koleksijski sadovnjak starih sadnih sort.

Marsikaj lahko odkriješ, ko stopiš z glavnih turističnih poti ...

Ja, pred kratkim sem si vzela čas prav za odkrivanje novih, manj znanih poti na Kozjanskem. Tako sem šla npr. od gradu Podsreda peš po grebenu Orlice na Stare gore, ki so izjemno umetnostno-zgodovinski spomenik, tja je hodila tudi Alma Karlin. 'Odkrila' sem sotesko Bistrice, ki velja za najbolj divji del parka, in prebrodila najožje dele reke z ribiškimi škornji. Čudovite tolmane ima, a tu ni velikih turističnih poti, ker želijo ohraniti to zavarovano območje, kjer na pobočjih proti Svetim goram živijo gamsi in gnezdi črna štoklja, ki je redka in plašna. Povsod je polno življenja.



Odkrijete lahko tudi zgodbo kozjanskega Robina Hooda, ki mu je bilo ime Franc Guzaj; v 19. stoletju je kradel bogatim in dajal revnim; Kozjansko je polno nabritih zgodb o tem zloglasnem razbojniku. V mojih Pravljicnih poteh Slovenije 2 lahko najdete izlet, ki vodi po delu Guzajevih poti v okolici Prevorja, kjer je Guzaj tudi pokopan.

V teh poletnih vročih dneh so dobra izbira za izlet ne samo sprehodi ob rekah in alpskih dolinah, pač pa tudi obisk podzemlja. Tam so temperature vedno osvežujoče ... Rada bi poudarila, da Slovenci nimamo samo Postojnske jame in Škocjanskih, tudi male so vredne ogleda. Zelo priporočam obisk Divaške jame, ki jo je leta 1884 odkril Gregor Žiberna, ki se je zgolj s svečo, zatakajeno za uho, spustil skozi naravni vhod v temino neznanega. Sigmund Freud, ki je jama pozneje obiskal, je bil nad tem sicer nabritim raziskovalcem in vodnikom menda zelo navdušen, imel ga je za propadlega genija. Divaška jama me je pritegnila zlasti zaradi njene preroditve: člani Jamarskega društva Gregor Žiberna Divača so jo namreč s trdim delom očistili leša, premogovega pepela, s katerim so v preteklosti mislili urediti poti po jami, a niso vedeli in računali, da jo bo pepel v resnici umazal in zastrupljal. Jamarji so odstranili več kot 100 kubičnih metrov leša, oprali kapnike in uredili poti, tako je stara lepota na novo zaživela. Vredne ogleda so tudi druge manjše jame, recimo Vilenica, tudi Dimnice – obe sem opisala v Pravljicnih poteh Slovenije. Planinsko spretni se lahko odpravite do Medvedje ali Mokriške jame, ki je arheološko najdišče, na katerem so našli kosti jamskega medveda,



jamskega leva, kune, volka, kozoroga in drugih živali. To je bila tudi postojanka lovcev v stari kamni dobi, 35.000 do 32.000 let pred sedanostjo. Mene je fasciniralo, da je jama še danes polna kosti, a jih ni dovoljeno odnašati. Opozarjam pa, da je strma in orientacijsko zahtevna, primerna samo za tiste, ki se znajdejo v gorskem svetu. Moj opis poti lahko poiščete v Kamniških pravljicnih poteh.

Za pisanje zadnje knjige ste sicer iskali malce posebne prostore ...

Ja, za Svetišča narave, ki bodo šla ravno te dni v tiskarno, sem iskala kraje, odmaknjene koticke, kjer bi lahko poglobljeno doživela naše značilne habitate oz. naravna okolja: gozd, reko, mokrišče, visokogorje, morsko obalo, kulturno krajino ... Za projekt sem si vzela sedem tednov, za vsako okolje teden. Ker sem vedela, da kraji, kjer bivamo, zelo vplivajo na našo izkušnjo prostora, sem poiskala sama nenavadna bivališča, npr. preprosto kočjo sredi Kočevskega roga brez vode in elektrike, apičebeljak ob Muri, lovsko kočjo na fužinski planini V Lazu, šotor na mokrišču ... Doživela sem nekaj nepozabnih trenutkov, srečala in slišala nekaj zveri in prijaznih ljudi, prišla do novih uvidov, zaradi katerih naravo ponovno vidim drugače, še bolj večplastno kot pred tem.

Besedilo: Mateja Blažič Zemljič

Fotografije: Luka Dakskobler, Borut Peterlin, Sašo Kočevar





Doživi, občuti in okusi Belo krajino

Bela krajina ni samo bela in ni samo krajina ... Je mnogo več: je živa zgodba o prijateljih, navezanosti na zemljo, na lokalne plodove, starodavne jedi, je ljubezen, je užitek, je počitek ...

Doživite Belo krajino s strastnimi ljudmi. Naši turistični vodniki, ki vodijo brez scenarija, ustvarijo vaše potovanje osebno. Klasičen načrt poti ali skriti kotički?

Vabljeni na nepozabna doživetja z nami.

Večna uganka v gozdu – bog sonca ali bog luči?

V vasi Rožanec leži edino svetišče boga Mitre na prostem v Sloveniji. Bog Mitra se je rodil iz skale 25. decembra, na datum sončnega preobrata in ponovnega rojstva dneva. Verjetno je moral prvo živo stvar na zemlji, belega bika, prenesti v votlino, ga darovati v naročje zemlje. Iz ubitega bika naj bi nastala človek in rastlinstvo, mogoče tudi kruh in vino. Obredi, prežeti z mistiko, so se odvijali v zaprtih skupinah izključno moških posvečencev. Vrhunec so dosegli v času zimskega sončnega obrata, ko se je praznovalo rojstvo Mitre in s tem povezano ponovno rojstvo sonca. Mitra kot bog sonca je predvsem predstavnik tistega neuničljivega v nas, tiste mogočne svetlobe in nesmrtni duše, ki je del vsakega posameznika. Mitrej simbolizira globlje razumevanje kozmičnih sil, duhovne rasti in povezovanja s skrivnostmi vesolja.

Zakladnica mesta Črnomelj

Črnomaljski grad je najmogočnejša stavba v mestu, katere začetki segajo v konec 12. stoletja. Grad s kastelsko zasnovo, postavljen na ožini rečnega okljuka, je nadzoroval vstop v mesto in bil vključen v obrambo mesta. Skozi stoletje je doživel več prezidav, končno podoba pa dobil v 20. stoletju. V kletni etaži, tik ob gradu, je mestna Zakladnica. Zakladnica je vstopna točka Občine Črnomelj: svojstven, privlačen prostor na robu zgodovinskega mestnega jedra, kjer obiskovalci v najkrajšem času dobijo ključne informacije ob obisku, doživetju in raziskovanju občine Črnomelj in Bele krajine ter spoznajo 'zaklade' naravne in kulturne dediščine.



Umetnost sožitja vina in kulinarike

Umetnost sožitja vina in kulinarike je pomemben del integracije obiskovalca v belokranjsko kulturo. Je avtentično doživetje

belokranjske lokalne zgodovine, običajev in krajine. Obisk Bele krajine ni popoln brez pokušine tradicionalnih jedi, ki odražajo gostoljubje in tradicijo. Bela krajina je regija, ki s svojo naravno lepoto, kulturno dediščino in gostoljubnostjo privablja obiskovalce ter ponuja številne možnosti za raziskovanje in uživanje v tradicionalnih običajih in okusih.

Belokranjsko izročilo – delavnica peke belokranjske pogače

V Belokranjskem izročilu v Črnomlju za vas pripravijo doživetje okusov naše tradicionalne hrane (potice, belokranjska pogača, preste, povitice) in delavnico peke črnomaljskih prest ali belokranjske pogače. Peka je čudovito čutno doživetje, ki vključuje vse naše čute in vas popelje skozi različne občutke in izkušnje. Vonj svežega kruha vzbudi prijetna čustva in spomine. Peka je priložnost za učenje novih tehnik, receptov in prilagajanje okusov po lastnem okusu. Peka belokranjske pogače ali prest združuje fizični trud, ustvarjalnost in čutne izkušnje.

Vinska klet v Črnomlju – pokušina vina

Črnomaljska vinska klet je namenjena dodatni ponudbi dogajanj v mestnem jedru Črnomlja, kjer domači vinogradniki obiskovalcem nudijo gostom najboljša vina. Belokranjec PTP je vino s priznanim tradicionalnim poimenovanjem, sestavljeno iz skrbno izbranih belih sort grozdja. Metliška črnina PTP je vino, ki ga odlikujejo pitnost, lahko in tradicionalna prepoznavnost. S pokušino različnih belokranjskih vin in odkrivanjem njihovih posebnosti boste razvili okus in boljše razumevanje vinske kulture. Čar vzgoje kulture pitja je spoznavanje, učenje, primerno tolmačenje užitkov in prenašanje na bodoče generacije.

Gostilna Müller ponudi več

Njihova ponudba bo zadovoljila še tako zahtevnega gurmana, saj nudijo domače belokranjske jedi, ki so skoraj vedno pripravljene iz izdelkov lokalnih pridelovalcev. Njihova posebnost so sveži doma pečeni kruhki in pogače, ponudijo tudi pestro izbiro mesnih, brezmesnih in ribjih jedi, z bogato izbiro lokalnih vin. Na jedilniku boste našli hrano, ki bo razveselila brbončice, osebje vas bo postreglo z izjemno gostoljubnostjo in strokovnostjo.

Kolektivna blagovna znamka destinacije Bela krajina je povezala belokranjske ponudnike. Z enotnim sistemom certificiranja so potrošnikom zagotovljeni kakovostni, tradicionalni in lokalni izdelki. Pridobljeni so na trajnosten in sonaraven način, z zgodbo, okusom in krajinsko podobo. S certifikatom kakovosti Belokranjsko/Bela krajina finest so lahko označeni le izdelki, storitve in ponudniki, ki so pridobili pravico do uporabe te kolektivne blagovne znamke.

Besedilo: Tatjana Zupančič, TD Črnomelj
Fotografije: Ric Bela krajina

KOLENDAR DOGODKOV

Naziv dogodka	Datum	Kraj	Informacije
Kino Grapa - filmska projekcija v Podbrdu / AMEN - dokumentarni film o 40 letni glasbeni poti Mirana Rudana	9.08.2024	Podbrdo	Kulturno tehnično turistično Društvo Baška dediščina
Spevi na splavu na reki Soči	9.08.2024	Kanal ob Soči	Turistično društvo Kanal ob Soči
Stržiškarski sejem 2024	09.08.2024 - 10.08.2024	Stržišče /Grahovo ob Bači	Kulturno tehnično turistično Društvo Baška dediščina
Büjraški dnevi 2024	9.08.2024 - 11.08.2024	Ižakovci	Turistično društvo Büjraš Ižakovci
Bohinjska noč 2024	10.08.2024 - 11.08.2024	Pod Skalco - Ribčev Laz	Turistično društvo Bohinj
Skoki z višin	10.08.2024 - 11.08.2024	Most na Soči	Turistično društvo Most na Soči
62. Dan hmeljarjev	11.08.2024 - 12.08.2024	Braslovče	Turistično društvo Braslovče
Košnja pohorskih planj	11.08.2024	Rogla	Turistično društvo Mislinja
Skoki z mosta 2024	11.08.2024	Kanal ob Soči	Turistično društvo Kanal ob Soči
30. Kranjskogorska desetka	15.08.2024	Kranjska Gora	Turistično društvo Kranjska Gora
Dan teric	17.08.2024 - 18.08.2024	Davča	Turistično društvo Davča
16. skok čez kožo z Avseniki ob 30. obletnici TD RUARDI	17.08.2024 - 18.08.2024	Zagorje ob Savi	Turistično društvo Ruardi
Rekreatur PrekMurje 2024	19.08.2024 - 22.08.2024	Po Prekmurju	Društvo Rekreatur
Ppripid pele f Kapele 2024	23.08.2024 - 25.08.2024	Kapele	Turistično društvo Kapele
Koliščarski dan 2024	24.08.2024	Draga pri Igu	Kulturno umetniško in turistično društvo Fran Govekar Ig
Festival Vinarium: Bogračfest 2024	24.08.2024	Lendava	Turistična zveza Lendava vabi
Slovo poletju 2024	30.08.2024 - 31.08.2024	Rimske Toplice	Turistično društvo Rimske Toplice
Festival Vinarium: 45. Lendavska trgatev	31.08.2024	Lendava	Turistična zveza Lendava vabi
Praznik trenja in predenja lanu ter praznik okusov	31.08.2024	Škofljica	Turistično društvo Škofljica
Štrukljifest 2024	1.09.2024	Grušovlje	Kulturno turistično društvo Bazilika
47. Ribniški semenj	1.09.2024	Ribnica	Turistično društvo Ribnica
45. Juriš na Vršič	7.09.2024	Kranjska Gora	Turistično društvo Kranjska Gora
9. obletnica Vinarium Lendava	7.09.2024	Lendava	Turistična zveza Lendava vabi
6. Srnjakov tek - Žetale 2024	7.09.2024	Žetale	Turistično društvo Žetale
11. Zadvorska golažijada	8.09.2024	Ljubljana - Dobrunje	Turistično društvo Zadvor
19. Bučarija	8.09.2024	Mekotnjak	Turistično društvo Stara Cesta
20. Krevsov tek po Kriško-polževski planoti	14.09.2024	Polževo, Višnja Gora	Turistično društvo Polževo
Dödolijada in kulinarčna razstava za zlato kijanco	14.09.2024	Puonci	Kulturno turistično društvo Puonci
11. Pohod od Šteberka do Karlovce	15.09.2024	Cerkniško jezero, Cerknica	Turistično društvo Cerkniško jezero
Mihaelov sejem 2024	15.09.2024	Nova vas	Turistično društvo Bloke
Pohod po Trubarjevi rojstni fari	15.09.2024	Gradež pri Turjaku	Društvo za ohranjanje dediščine
Praznik suhega sadja	15.09.2024	Gradež pri Turjaku	Društvo za ohranjanje dediščine
Tradicionalni 20. pohod ob Rapalski meji	15.09.2024	Žiri	Turistično društvo Žiri
Pozdrav jeseni 2024	22.09.2024	Šentlenart/Mislinja	Turistično društvo Mislinja
Jesen na Grilovi domačiji 2024	6.10.2024	Lipje/Velenje	Društvo zeliščarjev Velenje
Nedeljsko popoldne ob kostanju 2024	6.10.2024	Ljubljana - Dobrunje	Turistično društvo Zadvor

Ars fest 2024

Kulturno društvo Radlje ob Dravi je do 16. junija gostilo festival Ars fest 2024. Ta je potekal na devetih prizoriščih v treh občinah in je v letošnji tretji izvedbi poskrbel za deset koncertov, dva razstavna dogodka in tri delavnice.

Nastopili so godbeniki radeljske Godbe na pihala, BRASS bend Radlje, Jezzovski stihji z mednarodno zasedbo Morning birds, 26. večer pesmi na Starem gradu, Big Band Slovenija z dirigentom Izidorjem Leitingerjem, Youth Big Band Radlje z mladim dirigentom Blažem Starcem, razstava momentov likovne sekcije LIKRA, ženski vokali Dominika nova, 30 let PZ Mavrica, Koncert združenja pevskih zborov v Vuhredu – Žuborenja, pesmi iz svetišča Aglajne ...

Junjski vikendi v Radljah ob Dravi so združevali kulturne dogodke na turistično privlačnih lokacijah; sredi gozdov in travnikov na Županku nad Radljami, Starem gradu nad Radljami, Mitnica na Muti ...



Besedilo: Antonija Rečnik, predsednica TD Radlje ob Dravi



Posebna priznanja so prejeli Jože Kandolf, Anica Oblak, Franc Špegel, Marija Brložnik in Turistična zveza Velenje.

40 let Turistične zveze Velenje

Turistična zveza Velenje je bila ustanovljena 5. 7. 1984, v štirih desetletjih je dodobra tlakovala pot turistični ponudbi Šaleške doline in še zdaj povezuje.

Na področju turizma so bila takrat glavna (edina) gonilna sila prav turistična društva (nekatera so uradna, druga tudi ne), a ker ni bilo nikogar za koordinacijo društev, niti sistemskega financiranja, se je pojavila želja, da je treba čim prej ustanoviti občinsko turistično zvezo kot povezovalno organizacijo vseh krajevnih dejavnikov turistične ponudbe, da bi popestrili življenje turistov in domačinov v občini. Med drugim je bilo izpostavljeno, da je treba vključevati mladino v članstvo turistične društvene organizacije, širiti turistični podmladek in krečiti privrženost članov turistični društveni organizaciji.



Mnogo je kreatorjev naše Zveze in vsi delamo v duhu prostovoljstva.

Danes združujemo sedem društev, ki se s svojim delovanjem trudijo ohraniti nesnovno kulturno dediščino, stare običaje in povezovanje med generacijami. ustvarjamo in ohranjamo dogodke za svoje kraje in turiste. Torej smo skrbniki naše nesnovne kulturne dediščine, vezni člen med kraji, glasniki ohranjanja okolja in trajnostnih navad. Vedno smo tu, da opozarjamo na nekaj tako posebnega in pomembnega, da potrebuje zaščito in ohranitev.

V Vili Bianca smo 5. 7. 2024 obeležili naš obstoj s svečano prireditvijo. Anica Oblak nas je pogostila s svojim slavnim koktajlom, ki je tudi produkt naše Zveze. Hotel Paka je poleg ostale pogostitve naredil torto Velenje (tudi produkt TZV), s katero so se udeleženci lahko posladkali. Mnogo je kreatorjev naše Zveze in vsi delamo v duhu prostovoljstva, srčnosti, bolj kakovostnega življenja in povezovanja ter prenašanja našega znanja na mlade. Hvala vsem!

Posebna priznanja so prejeli Jože Kandolf, Anica Oblak, Franc Špegel, Marija Brložnik in Turistična zveza Velenje.

Besedilo: Adrijana Ježovnik

Fotografiji: Franc Špegel in Turistična zveza Velenje

Zaključek natečaja Cvetiči balkoni in vrtovi 2024

Z zaključno prireditvijo v Gorici se je končal čezmejni natečaj, na katerem se je ocenjevalo urejenost obeh Goric. Turistično društvo Nova Gorica je v sodelovanju s Centrom za ohranjanje ljudskih tradicij iz Podturna že drugo leto organiziralo natečaj, na katerem je mednarodna strokovna komisija ocenjevala cvetje na balkonih, urejenost vrtov in okrasne zelenice. Letos se je v igro podalo 35 udeležencev z obeh strani meje. V treh kategorijah so bila podeljena priznanja za zmagovalce. Sam natečaj se je začel že v 80 letih prejšnjega stoletja, nato je bil nekoliko potisnjen na stranski tir, znova se ga je obudilo leta 2020. Izjemno prilagoditev so organizatorji videli tudi v projektu GO!2025, zato sta organizatorja v duhu evropske prestolnice kulture natečaj preoblikovali v čezmejnega, kar se je izkazalo za uspešno potezo. Ob samem tekmovanju sta organizatorja

priredila tudi čezmejna sprehoda, na katerih so udeleženci odkrivali znamenitosti, značilne rastline in zgodovinske parke obeh mest.

Besedilo in fotografija: TD Nova Gorica



Na natečaju so ocenjevali urejenost obeh Goric.

Kresna noč na Zgornji Polskavi

Turistično društvo Viničar iz Zgornje Polskave je tudi letos pripravilo prireditev za otroke – Kresno noč.

Kresna noč nastopi ob poletnem sončnem obratu oziroma poletnem solsticiju, to je, ko se dnevi prenehajo daljšati oziroma ko imamo najdaljši dan in najkrajšo noč v letu. Poletni solsticij velja za energijsko najmočnejši dan v letu, saj je takrat sonce najmočnejše. Legende govorijo, da če imaš na to noč v žepu ali škornju praprotno seme, boš slišal govoriti živali. Letos je bila kresna noč 20. junija.

Obiskovalce prireditve sta najprej pozdravili predsednica TD Viničar Janja Goričan in podpredsednica KS Zgornja Polskava Marjana Sagadin. Nato so nastopili otroci iz vrtca na Zgornji Polskavi in iz OŠ Antona Ingoliča na Zgornji Polskavi. Voditeljica prireditve Breda Hajnrih je nato obširno predstavila Kresno noč. Zahvalila se je vsem, ki so pripomogli k temu, da je bilo prireditev mogoče izvesti, tako članom turističnega društva Viničar iz Zgornje Polskave, vsem nastopajočim, Krajevni skupnosti Zgornja Polskava, Zavodu za kulturo iz Slovenske Bistrice in zgornjepolskavskim gasilcem.

Nato so nastopili plesalci iz plesne šole Natke Geržina. Lahko omenim, da je Natka domačinka na Zgornji Polskavi. Nato je nastopil čarodej Sam Sebastian, prav tako domačin, in sicer s čarovniško predstavo za

otroke Cirkus Hokus Pokus. Za nekoliko starejše občinstvo je nastopil še en domačin, odlični baritonist Tomi Baaron, ki je zapel nekaj domačih in tujih pesmi.

Na koncu so zgornjepolskavski gasilci prižgali še manjši ogenj. Vsi nastopajoči so v zahvalo za sodelovanje dobili marjetice, ki so jih spekle članice TD Viničar. Letos je prireditev odlično uspela, kar se je videlo po velikem obisku otrok in njihovih staršev.

Besedilo in fotografija: Franci Padežnik, TD Viničar Zgornja Polskava



Poletni solsticij velja za energijsko najmočnejši dan v letu.

Vonj sivke, Minattijeva poezija, ljudska pesem in prijateljstvo!

Žetev sivke v Slovenskih Konjicah 2024 se je odvijala v prelepem mestu vina in zlahtnih zgodb, kjer so dobri in srčni ljudje.

V soboto, 22. 6. 2024, so se člani KTD Klopotec Dravci – Soviče in DOD Haloze tradicionalno podali na prireditev Žetev sivke, ki jo je pripravilo TD Slovenske Konjice. Društvi sta pobrateni in sodelujeta na skoraj vseh prireditvah, ki ju pripravita. To prekrasno soboto so praznovali na prvi poletni dan, ki se je pričel v četrtek s solsticijem.

Dogodek so pričeli s prelepim kulturnim programom, posvečenim dnevu državnosti in poeziji Minattija. Prireditev je potekala ob praznovanju občinskega in državnega praznika ter ob Minattijevem letu. Pridružil se jim je še več drugih članov iz sosednjih društev.

Vsi prisotni so bili oblečeni v starozetvena oblačila in imeli s seboj srpe, škarje, košare in koše.

Prireditev se je odvijala pred restavracijo in kavarno Trebnik ob zmajčkovih dobrotah. Zbrane je nagovoril predsednik TD Slovenske Konjice Cveto Štefanič. Kulturni program je potekal ob branju poezije v parku ob ribniku. Navzoče je s poezijo popeljala v čudovit dan Majda Labotar, pesnica, ki je bila nagrajena za Minattijevo pesem leta. Njena

poezija nas je spremljala tudi čez dan. Ksaver Jevšenak je ob šepetu vetra zapel in prevzel vse udeležence. Sodelujoči so obiskali sivkin vrt v Lambrechtovem domu, kjer se je zaslislala ljudska pesem Mlaških fantov in vseh navzočih. Stanovalcem so popestrili dan. Nastopili sta tudi humoristki Cila in Liza, zapeli in zaigrali so ljudski godci. Prireditev je bila medgeneracijsko povezana.

Mojster in vodja žetve v Trebniških vrtovih je bil predsednik društva KTD Klopotec Dravci – Soviče ter princ ptujskega karnevala Stanko Vegan. Njegova žena Štefka Vegan je s članicami pripravila žetveno malico.

Po žetvi so potekale različne delavnice v izdelovanju izdelkov iz sivke ter podelitev zahval vsem sodelujočim. Ob Minattijevi poeziji, zahvalah in načrtih za naprej so udeleženci prejeli spominske, ročno poslikane mape za shranjevanje knjig. Nato je sledila bogata zakuska, kot se za žetev spodobi.

Ob zaključku so se vsi podali na ogled razstave likovnih del Mojce Šipek v Christianini dvorani Dvorca Trebnik.

Sivko gojimo kot okrasni grmiček, ima tudi številne zdravilne snovi. S svojim vonjem odganja škodljive žuželke na rastlinah, muhe, molje in komarje. Pri sivki so zdravilni cvetovi, listi in vsa cvetoča zel. Največ sivkinega olja vsebuje cvetje, preden se odpre. Poleg eteričnega olja vsebuje rastlina še smolo, čreslovine, grenčino ... Deluje pomirjevalo, spodbuja tek, ureja prebavo, blaži krče v trebuhu, eterično olje se uporablja kot mazilo proti revmi, zunanje se uporablja za zdravljenje manjših ran in opeklin. Odišavi prostor in odganja nadležne žuželke v prostoru. Pogosto jo uporabljamo v obliki šopkov suhega cvetja in v potpurijih.

Besedilo: Zdenka Golub

Fotografija: arhiv društva KTD Klopotec



Vsi prisotni so bili oblečeni v starozetvena oblačila in imeli s seboj srpe, škarje, košare in koše.



Čudovita pot na Mangartsko sedlo

Najlepše motoristične poti po Sloveniji



EXPLORESlovenija z motornim kolesom (<https://www.explore-slovenia.com/>) je nova spletna stran v nastajanju, ki je namenjena vsem ljubiteljem lepih motorističnih poti po Sloveniji, tako kot tudi ljubiteljem kulinarike in prenočitvene ponudbe.

Kamniško-Savinjske Alpe

Jezerko: Je prava postojanka za stik z neokrnjeno naravo. Na Zgornjem Jezerskem je Planšarsko jezero, ki vas bo za ves dan napolnilo s pozitivno energijo. Logarska dolina: Gre za eno najlepših slovenskih dolin. Obiščite kočjo in slap Rinka. Solčava: Če se peljete od Solčave proti Lučam, boste uzrli mogočen skalnat obelisk, imenovan Iгла. Tja naj bi ga postavila Ajdovska deklica – saj poznate legendo, kajne? Gornji Grad: Znamenitost kraja je katedrala sv. Mohorja in Fortunata, po prostornini največja v Sloveniji, ima pa tudi najvišjo kupolo.

Obiščite Triglavski narodni park

Bled: Povzpnete se na Blejski grad, kjer boste dobili čudovit razgled na jezero z otočkom, v ozadju pa Julijske Alpe. Kranjska Gora: Podajte se do Gozda Martuljka, od tam boste imeli lep pogled na Špik, 2472 metrov visoko goro v osrčju martuljske skupine gora. Bovec: Odpravite se do slapa Boka, za katerega pravijo, da je najmogočnejši slovenski slap (čeprav ne največji). Kobarid: Če vas zanima zgodovina, obiščite kostnico nad Kobaridom, kjer so pokopani vojaki iz prve svetovne vojne. Bohinj: Za konec izleta si privoščite osvežitev v Bohinjskem jezeru.

Po osrednji Sloveniji

Ljubljana: Zakaj poti ne bi začeli v prestolnici? Sprehodite se po Čopovi ulici, spijte kavo – in pripravljene ste za celodnevni izlet. Škofja Loka: Naslednje postajališče naj bo najlepše srednjeveško mesto. Povzpnete se na grad in se sprehodite po srednjeveškem mestnem jedru. Kamnik: Tudi to mesto je znano po majhnem, a lepem mestnem jedru. In po dobri hrani, kar dokazuje tudi tamkajšnji festival piva in okusov. Privoščite si malico in se odpravite naprej. Slivna: V tej vasi je geometrično središče Slovenije oziroma točka, ki označuje središče naše države. Litija: Vsi smo že slišali za grad Bogenšperk. Leži blizu Litije, v Šmartnem pri Litiji. Renesančni grad je lepo obnovljen in je zaradi svoje zgodovine eden najpomembnejših kulturnih spomenikov Slovenije.

Dolenjska in Bela krajina

Olimje: Izlet začnite sladko: obiščite bližnjo čokoladnico in si privoščite čokolado za na pot. Novo mesto: Sprehodite se po mestu, spijte kavo v središču in si privoščite malo nakupovanja. Otočec: Obiščite grad Otočec na otočku sredi reke Krke. Sevnica: Vzpnete se na Sevnški grad, od koder boste dobili lep razgled na mesto in reko Savo.

Štajerska in Koroška

Maribor: Prva postojanka naj bo drugo največje mesto v Sloveniji. Ustavite se na Glavnem trgu. Ptuj: Podajte se na Ptujsko goro in si

oglejte eno najlepših gotičnih cerkev v Sloveniji. Velenje: Mesto socializma, pravijo. Ustavite se na Titovem trgu, posladkajte se s čokolado Lucifer in obiščite Velenjski grad. Dravograd: Ustavite se ob izlivu reke Mislinje v Dravo. Vuzenica: Oglejte si razvalino Pistrovega grada, kjer so danes skromni ostanki zidovja. Nad pečino je delno ohranjen le renesančni obrambni stolp.

Po ravninah Goričkega

Veržej: Ko ste v teh krajih, ne gre brez obiska mlina na Muri – Babičevega mlina. Grad: Obiščite enega izmed največjih grajskih kompleksov v Sloveniji – nad naseljem Grad na Goričkem. Selo: Cerkevica sv. Nikolaja vas bo zagotovo očarala. Bukovnica: Privoščite si popolno sprostitve ob Bukovniškem jezeru. Lendava: Tu je eden najbolj utrjenih gradov iz obdobja turških upadov. Pogled nanj je lep že od daleč.

Pristne slovenske vasi po Kozjanskem

Moravče: Poudarek tega izleta naj bodo manjši slovenski kraji, zato raje kot v Domžalah izlet začnite v bližnjem kraju Moravčah. Kandrše: Do sem vas bo pripeljala ovinkasta cesta, zato si tu privoščite kratek oddih. Izlake: Morda le postojanka na poti, morda končna postaja: tu so namreč Medijske toplice, kjer si lahko privoščite celodnevno razvajanje. Rimske Toplice: Kraj imenujejo tudi mesto zdravja. Tudi če se ne odločite za obisk zdravilišča, se sprehodite po mirnem kraju. Jurklošter: Posebna znamenitost Jurkloštra je nekdanji samostan in samostanska, zdaj

župnijska cerkev. Planina pri Sevnici: Kraj, bogat z vinogradi in bogatimi gozdovi, odličen kot končni postanek.

Zasavski gradovi

Mirna: Veste, zakaj grad Mirna imenujejo tudi 'speča lepota'? Kostanjevica na Krki: Obiščite dolenske Benetke in se prepričajte, ali si kraj zasluži takšno poimenovanje. Brestanica: Obiščite čudovito baziliko Lurške Matere Božje. Vojsko: Odpravite se nekoliko višje in obiščite grad Podsreda, ki očara s svojo srednjeveško podobo. Celje: Ustavite se v mestu, ki je bilo v 14. in 15. stoletju rezidenca celjskih grofov.

Neznane vasi pod kraškimi robom

Kozina: Pot začnite v Kozini, kjer lahko obiščete eno od jam: jamo Matarskega podolja ali jamo Dimnice. Slavnik: Ta vrh sega do 1028 metrov in je najvišji vrh slovenske Istre. Znan je po imenitem razgledu, nanj se lahko povzpnete po 12-kilometrski makadamski poti. Podgorje in Praproče: V ta kraja se spustite od kočje na Slavniku navzdol. Prispeli boste v lepi vasi s kraško-istrsko arhitekturo. Podpeč: Od tu je lep razgled na črnokalski viadukt, lahko se povzpnete k obrambnemu stolpu, ki stoji nad vasjo. Hrastovlje: Obiščite vas, znano po stari utrdbi, ki je v preteklosti domačine varovala pred upadi Uskokov in Turkov. Črni Kal: Za konec poti nekaj motorističnih užitkov na črnokalskih ovinkih.

Besedilo: Rok Vraber



Blejski otok je prelepa kulisa tudi za motoriste.



**Turistična zveza
Slovenije**

**Turizem
smo ljudje.**



Moj izlet
www.moj-izlet.si

**SPREMENITE SVOJ IZLET
V DOŽIVETJE**

Sestavite izlet po svojih željah in ga z mobilno aplikacijo imejte vedno na dlani.



NAVOLJUV
Google Play



Prenos iz
App Store



Moja dežela

Na izlet s Turistično zvezo Slovenije

Tradicionalni natečaj 'Moja dežela – lepa in gostoljubna', s katerim TZS že več kot tri desetletja promovira turistično ponudbo Slovenije, smo letos nadgradili in ga pripeljali nazaj k koreninam slovenskega turizma.

'Slovenija, moja dežela' je bil slogan velike oglaševalske akcije, ki je nastala v 80 letih prejšnjega stoletja. Zasnovana je bila za promocijo slovenskega turizma, njen domet pa je bil precej širši. Močno upamo, da bo tudi izbor 'Moja dežela 2024' navdušil in ponovno povezal državljanke in državljane.

Raziščite Slovenijo z vnaprej pripravljenimi izleti

Kraje ocenjujemo tudi na podlagi turistične ponudbe, zato vam vsak konec tedna postrežemo z namigom za enodnevni izlet, ki jih pripravljamo v sodelovanju z lokalno skupnostjo. Oglejte si jih na spletni strani Turistične zveze Slovenije, enega pa vam predstavljamo za pokušino.

Trbovlje – destinacija prihodnosti

Odkrijte uporniško preteklost in tehnološko prihodnost Trbovelj ter doživite edinstveno izkušnjo, ki združuje zgodovino, kulturo, naravo in sodobno tehnologijo.

Zasavje je dobrih dvesto let rudarjenja močno zaznamovalo. Poleg rudnikov so se razvile tudi druge industrijske panoge, kar je prispevalo h gospodarskemu razvoju regije. Danes te doline

postajajo vse bolj zelene z najsodobnejšo tehnologijo, rudarska dediščina je še vedno vidna skozi kulturne projekte. Z novimi vsebinami v nekdanjih rudarskih objektih prehaja iz rudarske v tehnološko regijo. Turizem ohranja spomin na naše dede, pradede in bogato rudarsko dediščino, ki ustvarja priložnosti za prihodnje generacije.

Vabljeni na nepozabni enodnevni izlet v Trbovlje, kjer se preteklost sreča s prihodnostjo!

Elektrarna in dimnik

Vaš izlet se bo začel z obiskom znamenite trboveljske elektrarne in njenega presunljivega dimnika, ki s svojimi 360 metri višine velja za najvišji dimnik v Evropi. Zgradili so ga leta 1976, da bi zmanjšali onesnaženje zasavskih dolin, danes pa ponuja



Strokovna komisija natečaja Moja dežela 2024 v notranjosti znamenite trboveljske elektrarne.

nepozaben razgled na zeleno srce Zasavja, ki ga lahko doživite z očali za virtualno resničnost. Na ogledu vas popeljemo tudi do generatorja, ki je nekdaj ustvaril desetino vse slovenske električne energije, ter v kontrolno sobo, kjer so z več kot dvesto gumbi in stikali nadzorovali delovanje elektrarne.

Park kulture in spomenik revolucije

Nadaljevali bomo v centru mesta, kjer je Park kulture. S petimi kulturnimi točkami se poklanjamo Trboveljčankam in Trboveljčanom, ki s svojim ustvarjanjem še danes ponašajo ime mesta v svet. V središče prostora je postavljen monolit z virtualno platformo, ki prikazuje portretne projekcije prebivalcev Trbovelj. Monolit je delo umetnice dr. Maše Jazbec in je edinstven v Sloveniji. V neposredni bližini stoji spomenik revolucije kiparja Stojana Batiča in arhitekta Borisa Kobeta. Kip sestavljajo delavec na sredini, ki predstavlja spopad z Orjuno, žena z otrokom v naročju ponazarja rudarske stavke in socialni boj ter borec s puško vojni čas. Podstavek je z granitom tlakovana pot v obliki loka, ob vznožju spomenika je bronasta žara, ki jo prekriva visoki relief s prizori rudarskega dela.



Komisija natečaja Moja dežela 2024 se je virtualno povzpela na najvišji dimnik v Evropi.

Delavski dom in mozaik

Nato se bomo pomaknili nekoliko višje, kjer je Delavski dom Trbovlje. Na pročelju stavbe si bomo ogledali mozaik, ki ga je zasnoval akademski slikar Marij Pregelj. Motivi se nanašajo na delo rudarja v jami in njegovo življenje v družini, družbi ter kulturno udejstvovanje. Mozaik še danes velja za največjega na prostem v Sloveniji.

Zasavski muzej Trbovlje

Nato se bomo povzpeli po stopnišču do Zasavskega muzeja Trbovlje. V njem je na ogled razstava Brez proletarcev Trbovelj ni, ki so jo postavili ob stoletnici spopada delavcev z Orjuno. Ogledate si lahko tudi stalne zbirke muzeja. Pred muzejem stoji spomenik, ki prav tako predstavlja te prelomne dogodke iz leta 1924 ter njihove posledice, ki so za vselej zaznamovale zgodovino Trbovelj.

Hiša Planina in rudarsko kosilo

Kot je bilo skromno življenje rudarjev, so bili skromni tudi njihovi obroki. Prevladovali so tako imenovane sitostne jedi, predvsem iz žit, fižola in krompirja, medtem ko je bilo meso redko na mizi. Delček tega boste okusili tudi na izletu, ko se bomo skozi gozd povzpeli na Sveto Planino, kjer je obnovljeno gostišče Hiša Planina. Tukaj bodo pripravili pravo rudarsko kosilo, sestavljeno iz tradicionalnih rudarskih jedi.

Ob tem boste lahko občudovali čudovite pohodniške poti in občutili pozitiven vpliv gozdov na počutje. Planina je bila tudi priljubljena destinacija za letne dopuste rudarjev, kjer so se oddahnili od napornega dela, uživali v naravi ter pridobili moči za nadaljnje delo. V Hiši Planina bo kmalu mogoče tudi prenočiti, tako bo mogoče v polnosti podoživeti tudi rudarjev odih.

Kip Rudar Prometej

Za konec izleta si bomo ogledali največji kip rudarja na svetu. Rudar Prometej stoji na pobočju Ostrega vrha. Osem metrov

visok in deset ton težak kip je iz odpadnega jamskega železa izdelal akademski kipar Zoran Poznič. Nekateri kosi so stari več kot sto let. Rudar Prometej je osvetljen, iz njegove naglavne svetilke laserski žarek sije proti stolpu rudniškega dvigala na Gvidu, ki je še eden od pomnikov rudarske preteklosti kraja. Kipu utripa srce iz premoaga, ki ga je oblikovala svetovno znana oblikovalka nakita Marjeta Hribar.



Pogovor s predstavnicama Občine Trbovlje je potekal na edinstveni lokaciji s pogledom na dimnik termoelektrarne v Trbovljah, ki meri kar 360 metrov.

Trbovlje niso le mesto z bogato zgodovino, ampak tudi destinacija prihodnosti. Z naprednimi tehnološkimi podjetji, kot je Dewesoft, ki nadaljujejo industrijsko tradicijo regije v bolj trajnostni in okolju prijazni obliki, postajajo Trbovlje pomembno središče tehnološkega razvoja.

Naj se vrata na Trojanah odprejo in pot vas popelje v tri čudovite doline – Zagorje, Trbovlje in Hrastnik.

Besedilo: Barbara Smode, Joži Kukovič, TD Trbovlje in TZS
Fotografije: arhiv Turistične zveze Slovenije

Turistično društvo Trbovlje
Ulica 1. junija 4
1420 Trbovlje
Tel. št.: 041 745 702 – Joži



Piše: Alenka Pokorn, podpredsednica Društva za zdravilne rastline Zasavje

Kjer je zdravje doma 

Vrt tete Johance v osrčju Zasavja

Vabljeni na odličen prostor za druženje, učenje in pridobivanje zdravilnih rastlin

Glede Zasavja je v glavah Slovencev treba narediti miselni preskok. Tri občine, Zagorje, Trbovlje in Hrastnik, se po opustitvi rudarjenja in zaprtju nekaterih industrijskih obratov razvijajo iz zaprašenih, onesnaženih, mestoma celo opustošenih področij v ljudem prijazno in zdravo okolje za ljudi, ki tu živijo, tudi za obiskovalce, ki se vsi po vrsti čudijo lepi naravi v osrčju Slovenije.

Če vas kdaj pot zanese v te kraje in boste vprašali po Vrto tete Johance, vas bodo napotili v Evropark Zagorje in vam povedali, da zanj skrbijo Pehte in Kosobrini, kot domačini prijazno imenujejo članice in člane iz Društva za zdravilne rastline Zasavje.

Društvo za zdravilne rastline Zasavje ima sicer sedež v občini Zagorje ob Savi, člani in članice prihajajo iz vseh treh zasavskih občin in tudi širše. Že 15 let se pod vodstvom zagnane predsednice Cvetke Drnovšek trudijo pridobivati znanje o zdravilnih rastlinah in ga širiti med otroke in odrasle. Stalne aktivnosti vse leto ohranjajo društvo živo in zelo prepoznavno tudi zunaj ozkih okvirjev.

Občina Zagorje ob Savi je s pomočjo evropskih sredstev ustvarila prijeten mestni park, ki so ga za obiskovalce odprli ob vstopu

Slovenije v EU in ga zato poimenovali Evropark. Ljudje so ga tako vzeli za svojega. Manjše letališče na zgornjem delu in dva pretočna ribnika spodaj, vmes so najrazličnejša igrala in zunanja gibala (tudi za hendikepirane), pohodne in kolesarske poti, travnato nogometno igrišče, kotiček za vadbo joge, prostor za lokostrelstvo, zanimive zasaditve – vse to predstavlja prostor srečevanja, druženja in odklopa od vsakodnevnih skrbi. Če citiram župana občine Zagorje ob Savi Matjaža Švagana, je to »vzorni primer rekultivacije površin, uničenih zaradi dolgoletnega rudarjenja«.

Že kmalu po ustanovitvi Društva za zdravilne rastline Zasavje so prizadevni člani in članice s pomočjo občine in drugih prostovoljcev izkrčili del zaraščenega travnika na obrobju mestnega parka, ga preuredili v zeliščni vrt in ga v spomin na nekdanjo zeliščarko poimenovali Vrt tete Johance.

Predsednica Cvetka pravi: »Lokacija za vrt je zelo primerna, ker je na območju, kjer zemlja ni bila onesnažena, se nadaljuje v gozd ter ima veliko jutranjega sonca in popoldanske sence. Vrt smo ogradili z leseno ograjo in postavili hiško, letos so nam tja napeljali še vodo in



Vrt tete Johance je velika popestritev Evroparka Zagorje, mestnega parka občine Zagorje ob Savi, kamor hodijo obiskovalci tudi iz drugih občin.

elektriko. Postopoma smo zasadili več kot sto različnih vrst rastlin, zdravilne rastline, a tudi kakšno strupeno, začimbnice, jagodičevje vseh vrst, dve slovenski avtohtoni jabolani. V visokih gredah vse leto raste sezonska zelenjava. Posebno pozornost smo namenili skrbi za čebele in divje opraevalce. Ponosni smo na ptiče, ki si izberejo naše valilnice in plazilce, ki so stalni prebivalci skritih koticov. Trenutni vodni motiv je premajhen za vse močvirske rastline, ki bi jih želeli zasaditi, zato ga nameravamo povečati.

Čeprav je vrt lep v vseh letnih časih, je posebno razkošno barvit poleti, ko zacvetijo mogočne papeževe sveče, purpurni ameriški slamniki, oranžni ognjiči, veliki oman, artičoka, dišeča monarda in koromač. Te rastline so kot svetilniki v Vrto tete Johance. Med njimi se skriva še vrsta manj opaznih, a zato nič manj pomembnih rastlin, kot so vsem znana materina dušica, sivka, različne mete, melisa, rman ali manj poznani sporiš in šarplaninski čaj. Vsak poletni četrtek popoldne odpremo vrata za obiskovalce. Kdor želi, si ga lahko ogleda, dobi kakšno rastlinico, napitek ali le dober nasvet.

V poletnih mesecih največkrat postrežemo **zeliščni napitek tete Johance**. V mrzlo vodo namočimo liste melise, mete, muškadne kadulje, vanj damo cvet ognjiča in vrtnice, sezonsko sadje (maline, ribez, kosmulje, borovnice, brusnice, jabolka) ter koščke ekološko pridelane limone.

Kot **sredstvo za odganjanje nadležnih žuželk** priporočamo cvetove sivke, liste oreha ali citronke.

Vrt vzdržujejo naši člani in članice z delovnimi akcijami in četrtkovimi dežurstvi. Člani so zadolženi za tehnična opravila, ki jih ni malo. Članice sejejo in sadijo nove rastline, okopavajo rastoče, odstranjujejo plevel in odmrle dele rastlin, pobirajo cvetove in liste ter jeseni še korenine zdravilnih rastlin, jih posušijo in iz njih sestavljajo čajne mešanice po ustaljenih recepturah. Izjemno skrbimo za kakovost posušenih rastlin.



Predsednica Društva za zdravilne rastline Zasavje Cvetka Drnovšek predstavlja Vrt tete Johance obiskovalcem.

Vrt tete Johance je odličen prostor za razna predavanja, delavnice in druženja. V novem šolskem letu zopet pripravljamo Delavnice za mlade naravoljubce in njihove spremljevalce, kot smo poimenovali različne delavnice, na katerih se najmlajši skozi igro in ustvarjalni proces seznanijo z zdravilnimi rastlinami in t. i. divjo hrano. Material največkrat vzamemo z našega Vrta tete Johance.

Vabljeni torej med hribovje zelenega Zasavja, kjer prizadevni prebivalci še kosijo strme travnike in z vrhov lahko vidite prijetne koticke, kot je Evropark Zagorje in Vrt tete Johance v njem.



Člani in članice DZRZ poslušajo zanimivo predavanje dr. Danila Bevka o divjih opraevalcih.



Skupina Palčki iz otroškega vrtca Metlika je ustvarjala oleptične raviole

20 let projekta Turizem in vrtec

Pri projektu Turistične zveze Slovenije 'Z igro do prvih turističnih korakov' je v lanskem šolskem letu sodelovalo kar 14.514 vrtčevskih otrok.

Turistična zveza Slovenije v sodelovanju s Skupnostjo vrtcev Slovenije že od leta 2005 izvaja projekt 'Turizem in vrtec – Z igro do prvih turističnih korakov'. Namenjen je otrokom, starih tri leta in več, in bo v prihajajočem šolskem letu praznoval že 20. obletnico delovanja. V minulem šolskem letu so spoznavali 'Okusne zaklade', kar pomeni, da so se spoznavali s kulinaricnim turizmom.



Od kod prihaja kruh in od kod mleko, osnovni živili, po kateri večina družin dandanes odhaja v supermarkete? Otroci iz vrtca v Mislinji so odgovor na to vprašanje odkrili prek igre, ustvarjanja in ne nazadnje okušanja.

»Na kmetiji Foltan so nam v krušni peči spekli kruh, gospa Franja, ki se ukvarja z lokalno pridelavo hrane, nam je pokazala, kako narediti jogurt. Otroci so ga lahko tudi poskusili,« je ob zaključku projekta povedala Špela Tovšak, vodja enote Sončni Škrat Mislinja. V



Skupina Palčki iz otroškega vrtca Metlika med ustvarjanjem

tradicionalni slovenski gostilni Repolusk, v kateri so med drugim izumili tudi črni kruh iz oglja, s katerim so 14. junija okronali 24. Vseslovensko srečanje oglarjev, so si ogledali kuhinjo in kuhinjske pripomočke in sodelovali pri pripravi pogrinjka in sladice.



Vrtec Videk Šentvid pri Stični

»V našem vrtcu si izjemno prizadevamo za povezovanje z lokalnim okoljem, saj je to prostor, v okviru katerega otroci razvijajo veščine in odkrivajo nove interese. Projekt Turizem in vrtec je idealna priložnost, da smo stkali še bolj tesne vezi z družvi in organizacijami,« je mag. Mojca Vrhovnik, ravnateljica vrtca Slovenj Gradec, pohvalila projekt Turistične zveze Slovenije. V prihodnjem šolskem letu bodo vrtčevski otroci v okviru projekta odkrivali kulturno dediščino v sodobni preobleki.



Vrtec Pedenjped Ljubljana

»Starši smo se v okviru projekta povezali z učitelji in vzgojitelji, potem še z lokalno skupnostjo,« je bila navdušena Veronika Furlan, ena od mislinjskih mamic, ki je za potrebe projekta za vrtčevske otroke zašila predpasnike z otroškimi risbicami, ki so bili na ogled

na zaključni prireditvi. Na njej so se predstavili vsi sodelujoči deležniki, otroci pa so se posladkali z miškami, hrano naše mladosti, ki so jih pekle naše babice. »V vrtcu smo jim na 'šporherthu' skuhalih žgance, otroci so bili navdušeni,« je povedala Veronika Furlan iz turističnega društva Mislinja, ki je prav tako sodelovalo v projektu.



Vrtec Mala Nedelja

Vrtčevski otroci iz vse Slovenije so v okviru projekta spoznavali različne okuse, obirali so grozdje, si ogledovali vinske kleti in degustirali sok, igrali so vloge kuhar-natakar, kupec-prodajalec na vrtčevski tržnici, pridelovali so skuto in pripravljali štruklje, kuhali so zelenjavne juhe in pripravljali sokove, suho sadje, zdrave prigrizke v obliki sadnih nabolov, sire, grajske pojedine z grajskim pogrinjkom, spoznavali in nabirali so užitne divje rastline in zelišča in še marsikaj. V ospredju je bilo spoznavanje tradicionalne kulinarike in receptov ter lokalno pridelane, kar seveda pomeni tudi zdrave hrane. Med drugim so se naučili, da se hrane ne meče stran, iz sadja, ki jim je ostalo od malice, so tako skuhalih mešano marmelado.



Vrtec Metlika, skupina Palčki

V minulem šolskem letu je sodelovalo 124 vrtcev s 730 oddelki, kar pomeni 14.514 otrok ter 1532 vzgojiteljic in vzgojiteljev ter njihovih pomočnic in pomočnikov. Vsaka skupina je izdelala turistično brošuro o svojem projektu.

Besedilo: Polona Frelj

Škofja Loka bo že četrtrič Sladka Loka

V soboto, 24. avgusta 2024, vabljeni na festival sladoleda Sladka Loka, ki bo letos potekala že četrtrič. - Zaradi prenove Mestnega trga bo glavno dogajanje v Šolski ulici, ki jo bomo zaprli za promet, v senci tamkajšnjih mogočnih in košatih dreves pa bomo za otroke postavili pravi doživljajski park. Ponudniki sladoleda in drugih slaščic na Mestnem trgu bodo svoje dobrote ponudili na obstoječih lokacijah.

S škofjeloškimi županom Tineto Radinjo sva pri snovanju festivala naštel osem ponudnikov sladoleda v širšem mestnem jedru, dva sta ga izdelovala sama. No, hitro se je izkazalo, da je izdelovalcev sladoleda na Loškem več, saj sta se hitro javili dve kmetiji iz okolice Škofje Loke, ki redita krave molznice, na obeh gruntih so se pred kratkim odločili, da bodo k svoji ponudbi mlečnih izdelkov dodali še sladoled. To sta kmetija Jurjuc iz Selc in kmetija Pr' Janež iz Reteč. Druga dva lokalna izdelovalca sladoleda sta Mesec Slaščice in Slaščičarna Zamorc, oba iz Škofje Loke.

Mlada nadobudna novinarka Lucija Tavčar, ki je med poletjem začela pripravljati prispevke na Radiu Sora, je šla z mikrofonom na teren, obiskala je obe kmetiji.



Na prvem festivalu sladoleda so obiskovalci polizali okrog pet tisoč kepic sladoleda.

Izvedela je, da je kmetija Jurjuc ponudnik veliko različnih okusov sladoleda, tako kot tudi drugih mlečnih izdelkov. Prodajo sladoleda so začeli, ker so ocenili, da na trgu manjka sladoled domačih izdelovalcev. Na festivalu Sladka Loka se bodo predstavili s selekcijo okusov iz svojega bogatega nabora. Vsi izdelki so jim v ponos, imajo tudi certifikat izbrane kakovosti Slovenije. Leta 2022 so na Dobrotah slovenskih kmetij prejeli dve zlati priznanji, in sicer za jogurt na grški način z malino in tekoči jogurt z borovnicami. Za prihodnost imajo pestre načrte, najbolj želijo povečati predelavo lastne surovine v izdelke. Upajo na širitev svoje ponudbe na trgu.

Kmetija Pr' Janež je znana kot dvakratna prejemnica prvega mesta za

najboljši sladoled po izboru obiskovalcev festivala Sladka Loka. Iz preproste ideje »Kaj če bi poskusili sladoled narediti kar doma?« je nastal najboljši sladoled. Njihovi sladoledi so ne samo izjemno okusni, temveč tudi zelo raznoliki, zato se jih ne morete naveličati. Poleg sladoleda ponujajo tudi druge izdelke, med katerimi so najbolj ponosni na svoj poltrdi sir. Poleg omenjenega dvakratnega prvega mesta na festivalu Sladka Loka so dobili tudi zlato priznanje za sladoled v Biotehničnem centru Naklo. V prihodnosti nameravajo razviti še kakšen nov, edinstven okus sladoleda.

Recepti za sladoled in odlične baklave so v družini Zečiri že tri generacije, s to dejavnostjo se je najprej začel ukvarjati Zečirjev dedek v Makedoniji. Njegov vnuk nadaljuje tradicijo v Slaščičarni in kavarni Zamorc na avtobusni postaji v Škofji Loki.

Niki Mesec iz podjetja Mesec slaščice se s slaščičarstvom ukvarja že več kot desetletje, na lanski Sladki Loki je njegov sladoled dobil priznanje naj sladoled. Niki rad eksperimentira, lani je prav posebno za Sladko Loko pripravil deset novih okusov, enega ali dva, ki sta požela največ navdušenja, je dodal k stalni ponudbi. Sicer je pri Mesec slaščicah mogoče dobiti tudi izvrstne torte in druge sladice.

Na letošnji Sladki Loki se bodo poleg omenjenih predstavili še Mama Paula s svojimi butičnimi sladoledi in čokoladami, YammyTammy z lučkami, torticami in browniji, Unikatno slaščičarstvo s svojimi sladicami, Kavarna Vahtnca s sladoledi Pixi, Kavarna Homan s sladoledi Nikija Mesca in Caffè Art s tekočim sladoledom.

Besedilo: Igor Drakulič, TD Škofja Loka
Fotografije: arhiv izdelovalcev sladoleda



V širšem mestnem jedru Škofje Loke je kar osem ponudnikov sladoleda.

**Slovenska turistična revija Lipov list, nadaljevanje
Turističnega vestnika, izhaja 2. teden v sodem mesecu**

UDK 338,34+796,5(497,12), ISSN 0352-4353
Avgust 2024

Izdaja:
Turistična zveza Slovenije

Naslov uredništva:
Turistična zveza Slovenije, Miklošičeva cesta 38/VI,
SI - 1000 Ljubljana, tel. 01/43 41 670,
info@turisticna-zveza.si, www.turisticna-zveza.si

Urednica: Polona Frelj
Lektoriranje: Mateja Blažič Zemljčič
Oblikovanje: Polona Jericijo, PriMS mediji, d.o.o., Ljubljana

Uredniški odbor:
Boštjan Luštrek, Iztok Pipan, Jure Sodja, Karmen Grebenc
Burger, Urša Jurak Kuzman, Katerina Vidner Ferkov

Transakcijski račun:
SI56 03100-1000010639

Naročilo na Lipov list oddate na info@turisticna-zveza.si
Celoletna naročnina za 2024 je 40 eur.

Slovenija je KUL destinacija

Predstavljamo natečaj **Slovenija za mlade** – priložnost, da s svojim talentom navdušiš vrstnike doma in v tujini ter pokažeš, zakaj je Slovenija TOP destinacija za poletna doživetja!

Mlade od 15. do 29. leta vabimo k **pripravi videospota** s sloganom v slovenskem in/ali angleškem jeziku, s katerim boste sovrstnike doma in v tujini prepričali, da je Slovenija kul destinacija za poletna doživetja.

Spote nam lahko pošiljate ves čas počitnic, do vključno 12. septembra 2024. Če imate možnost, pa ga lahko takoj objavite na svojem tiktoku profilu in se potegujete za posebno priznanje. **Zabavajte se, osvojite splavarsko vožnjo po Dravi, postanite zvezde in pridobite priznanje.**

Izkoristite poletje, prebudite svojo ustvarjalno žilico in dokažite, da je Slovenija najboljša poletna destinacija!



SPOT S SLOGANOM

TIK TOK

 **Turistična zveza
Slovenije**

**I FEEL
SLOVENIA**



Smo lokacija sredi Savinjske doline. Izvoz z avtoceste Šentrupert. Od avtoceste smo oddaljeni samo 5 minut vožnje, cilj ribniki Preserje, kjer vas v Ribiškem domu pričakuje restavracija Nova Rajngla pred restavracijo pa Pivski vrt. Okrog nas je čudovita narava. Obdani smo s petimi ribniki in zelenim parkom med reko Savinjo in restavracijo, tako lahko poleg izbrane kulinarike naredite še čudovit sprehod, ki bo potolažil želodčke, ali se predate športnemu ribolovu.

Doživite okuse Savinjske doline

Restavracija Nova Rajngla

Cilj naše kulinarike je doživetje. Predani smo sodobni, včasih tudi provokativni kulinariki. Jedi imajo okus, značilen za sestavine, ki jih sestavljajo in se v jedi povezujejo. V naših rajnglah najdejo prostor lokalne in sveže sestavine, ki jih spremljajo prvovrstna slovenska in tuja vina tako malih kot večjih vinarjev. To so cenili že gospodje Žovneški, ki izhajajo iz teh krajev.

Veliko sestavin ki jih chef Nejc Tesovnik uporablja, so že takrat poznali – to so grah, bob, kaše, žita, ribe in raznovrstno lokalno meso ali divjačina. Količine so primerne tako za gurmane kot lačne. Celotno ponudbo vam bo strežba prijazno opisala in vas vodila skozi kulinarično izkušnjo. Cilj gastronomije, ki jo predstavljamo, je, da gostje doživijo okuse Savinjske doline.



Pivski vrt

Pivski vrtovi izhajajo z Bavarskega. Njihova glavna značilnost so bogate drevesne krošnje, ki vam ponujajo osvežilno senco. Ker ima velik vrt pred restavracijo ravno to, smo videli njegovo smernico v temi pivskega vrta. Ponudba, kot nakaže že ime, je sestavljena iz palete točenega piva Staro pramen v družbi lokalnih kraft pivovarn iz naše okolice. Ker se k pivu prileže dober žar, vam ponujamo odojkovo kračo, rebrca, klasičen žar, od ribe postrvi ter izbor osvežilnih sladici. Pivski vrt obiskujejo izletniki, mimoidoči, kolesarji, ribiči, skratka gostje, ki jim ugajata narava in klasična ponudba.



»Naše poslanstvo v Novi Rajngli je gostom ponuditi izjemna kulinarična doživetja in pristno gostoljubnost v prijetnem naravnem okolju ribnikov Preserje« Sebastian Možina, lastnik



Ker smo od ceste malo odmaknjeni, smo med tednom idealen ponudnik tudi za poslovne sestanke, seminarje, tim bildinge, med vikendom pa poročna ali osebna slavlja. Naša osnovna ponudba izhaja iz kulinaričnih doživetij, ob katerih boste uživali v čudovitem ambientu restavracije nad ribniki in naravi, ki nas obdaja. Natanko to, kar danes pogrešamo in iščemo.